

Bruselj, 29. januar 2025
(OR. en)

5721/25

COMPET 46
MI 52
IND 25

SPREMNI DOPIS

Pošiljatelj:	za generalno sekretarko Evropske komisije: direktorica Martine DEPREZ
Datum prejema:	29. januar 2025
Prejemnik:	Thérèse BLANCHET, generalna sekretarka Sveta Evropske unije
Št. dok. Kom.:	COM(2025) 26 final
Zadeva:	SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ Letno poročilo o enotnem trgu in konkurenčnosti za leto 2025

Delegacije prejmejo priloženi dokument COM(2025) 26 final.

Priloga: COM(2025) 26 final

Bruselj, 29.1.2025
COM(2025) 26 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

Letno poročilo o enotnem trgu in konkurenčnosti za leto 2025

{SWD(2025) 11 final} - {SWD(2025) 12 final}

Uvod

Sposobnost Evropske unije, da ob sedanjih geopolitičnih izzivih konkurira in uspeva v svetovnem gospodarstvu, je bistvena za blaginjo Evrope. To se odraža v jasni opredelitvi njenih prednosti in slabosti, da se podpre v prihodnost usmerjena strategija, ki odpravlja njene pomanjkljivosti, krepi njene prednosti in odpira nove priložnosti.

V središču dolgoročne konkurenčnosti EU je enotni trg, kjer se nahaja skoraj 450 milijonov ljudi, 23 milijonov podjetij in 17 bilijonov EUR BDP. Z njim je EU ena od treh največjih gospodarstev na svetu in predstavlja približno šestino svetovnega gospodarstva. Vendar zaradi stalnih ovir na enotnem trgu in upravnega bremena ta trg ne more v celoti izkoristiti svojega potenciala. Napredek pri povezovanju enotnega trga se je upočasnil, ovire pa ostajajo, zlasti za storitve. Podjetja, zlasti mala in srednja podjetja, opozarjajo na svoje težave pri soočanju z upravnim bremenom in upoštevanju vladnih predpisov. To otežuje poslovanje in zmanjšuje možnosti za širitev podjetij.

Konkurenčnost gospodarstva EU se sooča z vse večjim pritiskom z več vidikov. Bremenijo jo strukturno visoke cene energije in električne energije. Slednje so trenutno dva do trikrat višje kot v ZDA¹. Evropska podjetja se na svojih naložbenih poteh soočajo s težavami pri trženju rezultatov raziskav, ki jih ovirajo nezadostne javne in zasebne naložbe v najbolj obetavne tehnologije in sektorje. Zato razvoj in uporaba digitalnih in drugih naprednih tehnologij zaostajata za konkurenčnimi gospodarstvi. Primanjkuje tudi usposobljene delovne sile. Zaradi vse bolj nestabilnih geopolitičnih razmer je treba posebno pozornost nameniti strateškim odvisnostim.

Produktivnost v Evropi vztrajno zaostaja za ZDA, vendar ima velik potencial, da jih dohiti. Produktivnost dela v EU, merjena z BDP na opravljeno uro s prilagojeno kupno močjo, dosega 77,8 % ravni v ZDA leta 2023 (glej sliko 1). Pozitivno gledano ima v zadnjih letih prednost pred Združenim kraljestvom in Japonsko, tako glede na ravni kot glede na dinamiko. V EU to povprečje prikriva nekatere razlike, saj države članice, ki so se pridružile pozneje, dohitevajo raven v ZDA.

Evropa je kot poslovna destinacija vse manj privlačna. Od leta 2008 se je tretjina tako imenovanih „podjetij samorogov“ odločila preseliti v tujino². Samo štiri od 50 največjih tehnoloških podjetij imajo sedež v EU in nobeno od najbolj cenjenih podjetij v EU ni bilo ustanovljeno od temeljev navzgor³ v zadnjih 50 letih⁴, kar kaže na pomanjkanje tržne dinamike, nezadostno inovacijsko okolje ter velike ovire za vstop na trg in širitev. Zato se je zaupanje v EU kot poslovno destinacijo zmanjšalo, neposredne tuje naložbe so se zmanjšale, znatne količine prihrankov gospodinjstev pa so bile vložene drugje. Hkrati obstaja ogromen potencial za povečanje naložb v sektorje in tehnologije, ki so ključni za konkurenčnost EU, in sicer na podlagi prednosti EU, če se ustvarijo ustrezni okvirni pogoji.

Letno poročilo o enotnem trgu in konkurenčnosti zagotavlja analitični okvir za kompas za konkurenčnost, ki je predstavljen hkrati s prvo pomembnejšo pobudo nove Komisije. Namen poročila je zagotoviti diagnostiko v podporo dogovoru o čisti industriji in strategiji za

¹ Eurostat; vladni urad ZDA za zbiranje podatkov o energiji. Glej oddelek 3.3.

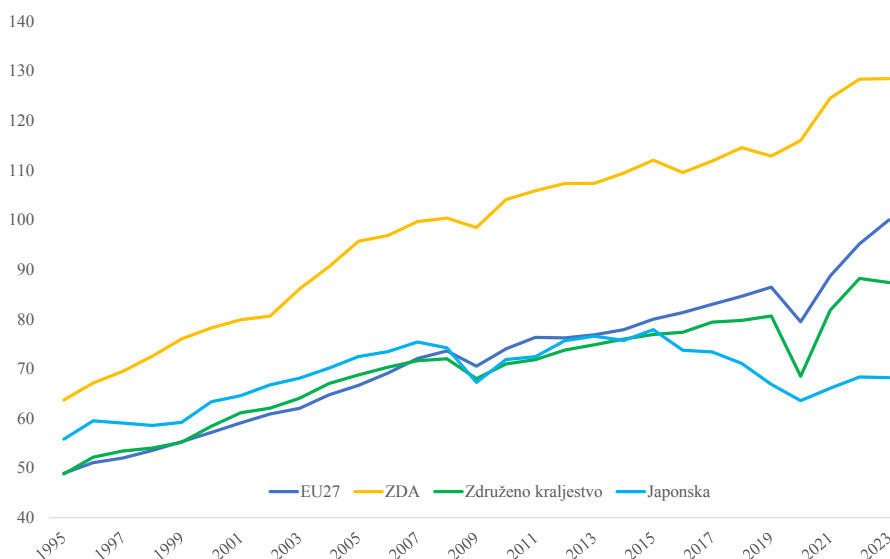
² Nekdanji italijanski predsednik vlade Mario Draghi, „[Prihodnost evropske konkurenčnosti – strategija za konkurenčnost Evrope](#)“. Del A, str. 2.

³ Namesto z združitvami, prevzemi ali odcepitvami uveljavljenih podjetij.

⁴ Nekdanji italijanski predsednik vlade Mario Draghi, „[Prihodnost evropske konkurenčnosti – strategija za konkurenčnost Evrope](#)“. Del A, str. 10.

enotni trg. Temelji na poročilih nekdanjega italijanskega predsednika vlade Enrica Lette o enotnem trgu⁵, nekdanjega italijanskega predsednika vlade Maria Draghija o konkurenčnosti in⁶ nekdanjega finskega predsednika Saulija Niinistöja o pripravljenosti⁷. Odgovarja na pozive podjetij, naj konkurenčnost postavijo v središče agende EU⁸.

Slika 1: Razvoj produktivnosti dela v EU in drugih razvitih gospodarstvih

Vir: Podatkovna zbirka AMECO. BDP na prebivalca v paritetah kupne moči (PKM) na opravljeno uro. Vrednosti, indeksirane z EU pri 100 v letu 2023.

Poročilo z 22 ključnimi kazalniki uspešnosti (KKU)⁹ vključuje analizo ključnih dejavnikov dolgoročne konkurenčnosti in produktivnosti EU ter stanja enotnega trga. Zagotavlja podlago za razpravo z državami članicami in Evropskim parlamentom ter omogoča pregled stanja enotnega trga in konkurenčnosti EU v okviru letnega pregleda napredka¹⁰, na zahtevo Evropskega sveta¹¹ na podlagi sporočila o dolgoročni konkurenčnosti EU iz leta 2023¹². Podprto je z dvema delovnima dokumentoma služb Komisije, ki zagotavljata dodatne podatke in analizo v zvezi s KKU, pregled ukrepov za odpornost, ki jih izvajajo izbrani svetovni akterji, in spremljanje industrijskih ekosistemov. Te elemente dopolnjuje pregled enotnega trga in konkurenčnosti, ki vključuje dodatnih 150 kazalnikov¹³.

V poročilu so opredeljene prednosti, ki jih je treba nadgraditi, in slabosti, ki jih je treba odpraviti. Poročilo se začne z oceno delovanja enotnega trga in nadaljuje s pregledom stanja konkurenčnosti EU na treh oseh kompasa za konkurenčnost. Preučuje napredek EU pri zapolnjevanju inovacijske vrzeli. Predstavljeno je tudi stanje dejavnikov, ki spodbujajo

⁵ Nekdanji italijanski predsednik vlade Enrico Letta, „[Več kot trg](#)“.

⁶ Nekdanji italijanski predsednik vlade Mario Draghi, „[Prihodnost evropske konkurenčnosti – strategija za konkurenčnost Evrope](#)“.

⁷ Nekdanji finski predsednik Sauli Niinistö, „[Krepitev odpornosti Evropske unije za prihodnje negotovosti](#)“.

⁸ Med pozivi poslovne skupnosti je na primer [Izjava iz Antwerpna o evropskem industrijskem dogovoru](#).

⁹ Letošnja izdaja poročila odstopa od KKU 17+2 iz ASCMR za leto 2024, kar dopolnjuje omejeno število dodatkov za poglobitev analize na področjih ključnega pomena.

¹⁰ [Sporočilo „30. obletnica enotnega trga“ \(COM\(2023\) 162\)](#).

¹¹ [Evropski svet je v sklepih iz decembra 2022](#) Komisijo pozval, naj na ravni EU predstavi strategijo za povečanje konkurenčnosti in produktivnosti.

¹² [Sporočilo „Dolgoročna konkurenčnost EU: pogled v obdobje po letu 2030“ \(COM\(2023\) 168\)](#).

¹³ Evropska komisija, pregled enotnega trga.

razogljičenje industrije in naložbe. Poročilo nenazadnje obravnava tudi napredek pri krepitevi gospodarske varnosti in zmanjševanju odvisnosti.

ODDELEK 1 – Delujoč enotni trg

KKU	Kaj se meri	Cilj	Najnovejša vrednost
KKU 1: Produktivnost dela	BDP na opravljeno uro v smislu PKM		77,8 % na ravni ZDA (2023) 74,2 % na ravni ZDA (2022)
KKU 2: Povezanost enotnega trga	Delež BDP EU, ki ga predstavlja trgovina med državami članicami EU		23,8 % za blago (2023) 26,0 % za blago (2022) 7,6 % za storitve (2023) 7,8 % za storitve (2022)
KKU 3: Odstopanje od skladnosti	Delež direktiv EU o enotnem trgu, ki so jih prenesle države članice, za katere je Komisija začela postopek za ugotavljanje kršitev zaradi nepravilnega prenosa	< 0,5 %	0,9 % (2024) 1,1 % (2023)
KKU 4: Enostavnost usklajenosti z zakonodajo	Enostavnost usklajenosti z zakonodajo na podlagi podatkov iz ankete s podjetji, ki so odgovorila na vprašanje: „Kako enostavno je za podjetja v vaši državi izpolnjevanje vladnih predpisov in upravnih zahtev (npr. dovoljenja, poročanje, zakonodaja)? (1 = izredno zapleteno; 7 = izredno enostavno) v anketi o indeksu svetovne konkurenčnosti Svetovnega gospodarskega foruma		3,87 (2023) 3,80 (2022)

Legenda	Izboljšano	Stabilno	Poslabšano
---------	------------	----------	------------

Dobro delujoč enotni trg je ključni dejavnik rasti produktivnosti, saj zagotavlja velik nabor povpraševanja in raznolike vire ponudbe. Podjetjem zagotavlja obseg inovacij in rasti. Ena od njegovih temeljnih prednosti je stabilno okolje, ki temelji na pravni državi. Spoštovanje pravne države je osrednjega pomena za delovanje enotnega trga, saj zagotavlja stabilno delovno okolje, ki EU in njenim državam članicam zagotavlja globalno konkurenčno prednost. Pravna država zagotavlja poslovno okolje, v katerem se zakoni uporabljajo učinkovito in enotno, podjetja delujejo v drugi državi članici pod enakimi pogoji kot lokalna podjetja, proračuni pa se porabijo pregledno in objektivno.

Povezovanje enotnega trga napreduje s trendom povečevanja trgovine znotraj EU v zadnjih desetletjih. Čezmejna blagovna menjava znotraj EU se je od leta 2018 do danes povečala z nekaj več kot 20 % BDP EU na 23,8 % (KKU 2). Razmere v zvezi s povezovanjem storitev so bolj mešane, saj se povečujejo veliko počasneje in z veliko nižjih ravni, in sicer v istem obdobju s približno 7 % BDP na 7,8 %. Leta 2023 je prišlo do znatnega padca za blago in majhnega padca za storitve¹⁴, vendar je še vedno precej nad ravnmi pred pandemijo. Pomemben del nedavnega padca vrednosti blagovne menjave je mogoče pripisati padcu cen energije, ki znižuje cene blaga, s katerim se trguje, čeprav se je zmanjšal tudi dejanski obseg. Morda je še prezgodaj za zanesljivi zaključek o teh trendih, prihodnji podatki pa bodo zagotovili dodatne dokaze.

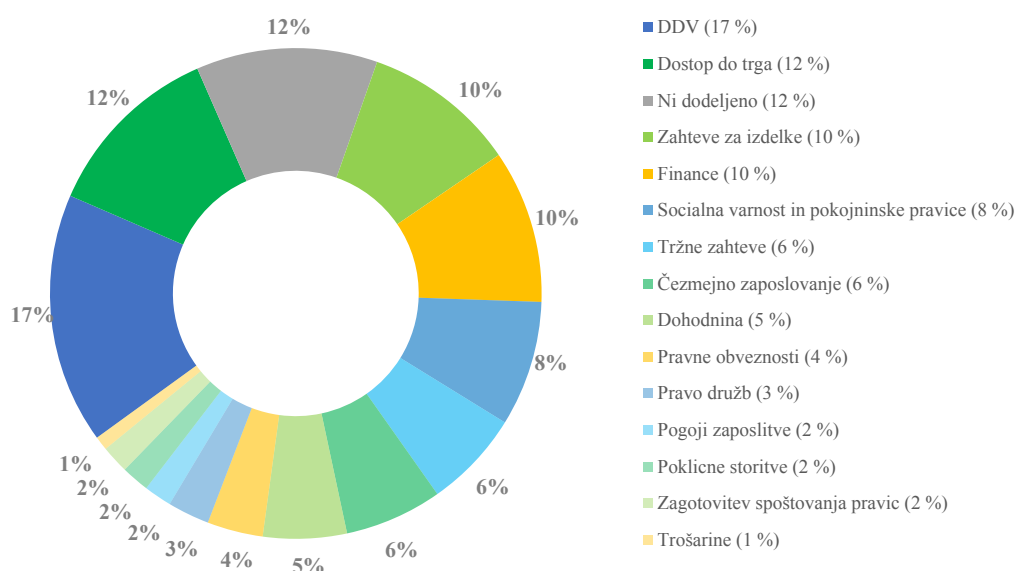
¹⁴ Poleg jasnega cenovnega učinka obstaja več razlogov, ki so morda ovirali trgovino znotraj EU, vključno z vse večjim pomenom globalnih vrednostnih verig, geopolitičnimi napetostmi, strukturnimi spremembami v gospodarstvu EU, kot sta upad proizvodnje in rast storitev, odločitvijo Združenega kraljestva, da zapusti EU, ter stalnimi ovirami za trgovino in naložbe, kot so netarifne ovire in regulativne razlike.

1.1 Ovire na enotnem trgu

EU je z leti odpravila številne ovire za trgovino na enotnem trgu, hkrati pa se še vedno pojavljajo nove ovire in vzroki razdrobljenosti. Sledilnik ovir za enotni trg¹⁵ ter analiza, ki so jo opravili evropska okrogla miza za industrijo¹⁶, EuroChambres¹⁷ in drugi deležniki, razkrivata vzorec večjih ovir. Spremljanje z različnih vidikov je potrebno za opredelitev ustreznega odziva politike v smeri zmanjšanja teh ovir.

Kar zadeva storitve, je enotni trg še vedno razdrobljen zaradi kombinacije regulativnih in upravnih ovir. Najpomembnejše regulativne ovire vključujejo pravne zahteve glede dostopa do reguliranih poklicev in podjetij, ki lahko opravljajo storitve, ter različnih delovnih in davčnih zakonodaj. Upravne ovire vključujejo zapletene zahteve glede izjav za napotitev delavcev in potrjevanje kritja socialne varnosti. Kompleksnost prava družb in razlike med pravili v različnih državah članicah, ki se uporabljajo pri ustanavljanju novega podjetja ali registraciji hčerinske družbe, ostajajo ovira za storitve, ki so odvisne od bližine njihovih strank.

Slika 2: Sporočene ovire po kategorijah, razdeljene med 15 največjih ovir

Vir: Preglednica sledilnika ovir za enotni trg, ki uporablja portal Tvoja Evropa, anketo za povratne informacije za MSP, podatke mreže SOLVIT in portala Tvoja Evropa – nasveti, med letom 2022 in oktobrom 2024.

Čezmejni pretok blaga znotraj EU se pogosto sooča z različnimi vrstami ovir, kot kažejo podatki iz sledilnika ovir za enotni trg. Na primer, nacionalne zahteve glede pakiranja in označevanja proizvajalce silijo, da pripravijo proizvode, prilagojene posameznim državam članicam, namesto da bi oskrbovali celoten enotni trg. Dostop do trga za blago je pod pritiskom tudi zaradi pravnih in upravnih ovir za vstop, vključno s pridobitvijo odobritev in dovoljenj. Deležniki redno poročajo o neregulativnih ovirah, kot so ozemeljske omejitve dobave¹⁸ (glej oddelek 1.4 v nadaljevanju o prostem pretoku blaga). Ena od ovir za blago je, kako se dostop

¹⁵ Sledilnik ovir za enotni trg je orodje, vzpostavljeno z [uredbo o enotnem digitalnem portalu](#) za zbiranje podatkov o ovirah na enotnem trgu od državljanov in podjetij: [Sledilnik ovir za enotni trg](#).

¹⁶ [Enotni trg – zbirka ovir – 13. februar 2024](#).

¹⁷ Raziskava Eurochambres o enotnem trgu: [Premagovanje ovir, iskanje rešitev](#).

¹⁸ Ozemeljske omejitve dobave so ovire, ki jih postavljajo zasebni dobavitelji v dobavni verigi, kar lahko vpliva na trgovce na drobno ali trgovce na debelo. To lahko ovira ali omeji možnost trgovcev na drobno ali trgovcev na debelo, da nabavljajo blago v državah EU, ki niso države, v katerih imajo sedež, in/ali jim prepreči distribucijo (tj. nadaljnjo prodajo) blaga v druge države EU, ki niso države, v katerih imajo sedež.

do trga zmanjšuje z zahtevami shem razširjene odgovornosti proizvajalcev. Tudi tržne zahteve, ki so jih države članice določile za vzajemno priznavanje neharmoniziranega blaga ter izvoz, prevoz in uporabo sekundarnih materialov, so še dodatno razdrobile enotni trg. Na sliki 2 je pregled 15 glavnih ovir, o katerih se poroča v okviru sledilnika ovir za enotni trg.

1.2 Izvajanje in izvrševanje na enotnem trgu

Države članice EU in Komisija so skupaj odgovorne za izvrševanje prava EU, vključno z zagotavljanjem spoštovanja pravil enotnega trga in uveljavljanja pravic ljudi. Delo Komisije na področju zagotavljanja skladnosti združuje tri glavne vidike: krepitev preprečevanja ovir, sodelovanje z državami članicami in korektivni izvršilni ukrepi.

Kar zadeva preventivni vidik izvrševanja, Komisija tesno sodeluje z državami članicami, da bi zagotovila učinkovito izvajanje obstoječih mehanizmov obveščanja in njihovo preglednost. Komisija je v odgovor na zahtevo držav članic vzpostavila in nadalje razvija enotno točko za obvestila, spletno platformo, ki zagotavlja pregled in enostaven dostop do različnih priglasitvenih postopkov, ki izhajajo iz sektorske zakonodaje in so pomembni za enotni trg.

Projektna skupina za uveljavljanje pravil enotnega trga (SMET) spodbuja občutek skupne odgovornosti med Komisijo in državami članicami, da bi ustrezno izvajale pravila EU in sodelovale pri odpravljanju posebnih ovir na enotnem trgu. Poročilo SMET¹⁹ zagotavlja celovit pregled. Primera rezultatov, doseženih v zadnjih nekaj letih, sta odprava več kot 90 upravnih ovir za izdajo dovoljenj za vetrno in sončno energijo ter podpora za uvedbo petih dobrih praks izdajanja dovoljenj, ki prispevajo k povečanju naložb v energijo iz obnovljivih virov. Sodelovanje v okviru SMET je zmanjšalo tudi diskriminacijo na podlagi številke IBAN na petih področjih (davki, socialna plačila, pokojnine, plačila zdravstvenega varstva in telekomunikacije). Opredelitev novih projektov SMET na drugih področjih, kot so digitalne storitve, zahteve glede pakiranja in označevanja ter vzajemno priznavanje, še poteka²⁰.

Stanje v zvezi s korektivnim vidikom izvrševanja enotnega trga se stalno izboljšuje. V skladu s pregledom enotnega trga²¹ se je število postopkov za ugotavljanje kršitev na enotnem trgu (–6 % v zadnjem letu), ki jih je Komisija sprožila proti državam članicam EU, ker niso ustrezno izvajale zakonodaje EU, dodatno zmanjšalo²². Število kršitev po državah članicah se zelo razlikuje, sektorji, ki jih zadeva največ postopkov za ugotavljanje kršitev na enotnem trgu, pa so okolje (35 %), promet (17 %) in energija (12 %). Komisija prav tako še naprej izvršuje konkurenčno pravo EU proti protikonkurenčnemu ravnanju družb, ki ustvarja ovire za pravilno delovanje enotnega trga. Po mnenju Sodišča lahko posamezniki zahtevajo finančno nadomestilo, če država članica resno krši pravo EU.

Odstopanja od skladnosti se počasi zmanjšujejo s prejšnjih visokih ravni, vendar še vedno ne dosegajo ciljne vrednosti EU²³. To se meri kot delež direktiv EU o enotnem trgu, ki so jih prenesle države članice, za katere je Komisija začela postopek za ugotavljanje kršitev zaradi nepravilnega prenosa (KKU 3). Potem ko so se odstopanja od skladnosti izrazito

¹⁹ [Evropska komisija, poročilo SMET.](#)

²⁰ [Poročilo SMET.](#)

²¹ [Pregled enotnega trga.](#)

²² [Pregled enotnega trga.](#) Število nerešenih postopkov za ugotavljanje kršitev se je zmanjšalo, čeprav je bilo sproženih 25 % več novih postopkov v primerjavi s prejšnjim obdobjem poročanja (172, povečanje s prejšnjih 138).

²³ Evropska komisija, [Pregled enotnega trga.](#)

povečala z 0,8 % v letu 2018 na najvišjo raven 1,4 % v letu 2020, so se počasi zmanjševala na 0,9 % v letu 2023. Vendar ostajajo precej nad ciljem EU, tj. 0,5 %.

Akt o izrednih razmerah na notranjem trgu in njegovi odpornosti²⁴ krepí pripravljenost in odzivanje na krize z obravnavanjem motenj v dobavnih verigah in izboljšanjem usklajevanja med državami članicami. Komisija izvaja načrte izrednih ukrepov, vključno s simulacijami krize in izboljšanimi komunikacijskimi orodji, da bi zagotovila nemoteno delovanje enotnega trga za državljane, podjetja in vlade.

1.3 Čezmejno opravljanje storitev na enotnem trgu

Storitveni sektor predstavlja približno 70 % BDP in delovnih mest v EU²⁵, vendar enotni trg storitve še vedno ne dosegá vseh zmožnosti. Čezmejna trgovina s storitvami je manjša od tretjine trgovine z blagom²⁶ in v nasprotju s trgovino z blagom ni večja od trgovine s storitvami z državami, ki niso članice EU. Tudi rast produktivnosti dela na področju storitev ostaja nizka²⁷ in negativno vpliva na konkurenčnost samega storitvenega sektorja in predelovalne industrije EU, saj storitve zagotavljajo skoraj 40 % dodane vrednosti v predelovalni industriji²⁸.

V skladu z direktivo o storitvah, katere cilj je odpraviti ovire za naložbe in trgovino s čezmejnimi storitvami, imajo države članice precejšnjo svobodo pri določanju lastnih pravil. To vodi do velike raznolikosti nacionalnih pravil. Čeprav so lahko posebne nacionalne zahteve upravičene in sorazmerne za izpolnitev legitimnih ciljev javnega interesa, pa postavljajo ovire za strokovnjake in podjetja, ki želijo ponujati storitve v drugih državah članicah EU. Komisija ocenjuje, da je kljub začetnemu zmanjšanju regulativnih ovir po prenosu direktive o storitvah približno 60 % teh ovir iste vrste kot pred 20 leti²⁹, pri čemer je vzajemno priznavanje omejeno.

Terciarni sektorji, kot sta gradbeništvo in trgovina na drobno, so gospodarsko pomembni, vendar ne dosegajo vseh zmožnosti³⁰. Ponudbo novih stanovanj in prenovo evropskega stavbnega fonda upočasnjuje zapleteno regulativno in upravno okolje z velikimi razlikami ne le med državami članicami, temveč tudi znotraj držav članic, kar omejuje čezmejno zagotavljanje gradbenih storitev. Drugi primeri vključujejo omejitve za ustanavljanje maloprodajnih podjetij in vsakodnevne maloprodajne dejavnosti, ki bistveno ovirajo uspešnejši maloprodajni sektor z učinki preliivanja vzdolž dobavne verige in na potrošnike.

Države članice omejujejo dostop do več kot 5 700 reguliranih poklicev v EU³¹, kar predstavlja približno 22 % delovne sile³². Delež delovne sile v reguliranih poklicih se med

²⁴ [Akt o izrednih razmerah na notranjem trgu in njegovi odpornosti.](#)

²⁵ [Pregled enotnega trga, „Dostop do storitev in trgov storitev“.](#)

²⁶ To je predvsem posledica ovir, navedenih v oddelku 1.1 zgoraj, kot so regulacija poklicev in podjetij, ki lahko opravljajo storitve, različna delovna in davčna zakonodaja, zapletene prijavné obveznosti za napotitev delavcev in potrjevanje kritja socialne varnosti.

²⁷ [ECB, Eurostat](#), rast produktivnosti dela v EU na področju storitev je nižja kot v predelovalnih dejavnostih (0,96 % v primerjavi z 1,55 % v obdobju 2010–2019). Rast produktivnosti dela na uro v storitvenem sektorju v EU prav tako zaostaja za ZDA (rast v višini 3,8 % v primerjavi z 12,4 % v obdobju 2019–2024).

²⁸ Evropski konzorcij za konkurenčnost in trajnostno industrijsko politiko (Konzorcij ECSIP), Študija o odnosu med industrijo in storitvami v smislu produktivnosti in ustvarjanja vrednosti.

²⁹ [30 let enotnega trga – pregled dosežkov in obeti za prihodnost; Business Europe. Primeri ovir na enotnem trgu za podjetja – 2023.](#)

³⁰ Gradbeništvo na primer predstavlja 11 % BDP EU, vendar le 1 % trgovine s storitvami znotraj EU. Produktivnost dela na uro v gradbeništvu znaša približno 35 EUR na uro, kar je 30 % manj kot v predelovalnih dejavnostih.

³¹ [Zbirka podatkov o reguliranih poklicih.](#)

³² [Merjenje razširjenosti in učinkov regulacije poklicev v EU na trg dela.](#)

državami članicami močno razlikuje, in sicer od 14 % na Danskem do 33 % v Nemčiji³³. Regulacija poklicev lahko zaščiti cilje splošnega interesa, vendar to pomeni, da domačim državljanom in drugim državljanom EU preprečuje opravljanje teh poklicev, razen če izpolnjujejo zahteve nacionalne zakonodaje. Če pogledamo sklop poklicev, kot so računovodje, arhitekti, gradbeni inženirji in odvetniki, ki jih podjetja običajno zaposlujejo kot zunanje ponudnike storitev, se stopnja restriktivnosti močno razlikuje, saj nekatere države članice ne uvajajo nobenih omejitev, druge pa močno omejujejo možnost opravljanja poklica za tuje državljane³⁴.

Kadar država članica regulira poklic, morajo državljani drugih držav članic opraviti postopek za priznanje svojih poklicnih kvalifikacij. Zahvaljujoč postopkom, vzpostavljenim v skladu z direktivo o poklicnih kvalifikacijah³⁵, je odobrenih več kot 90 % od skoraj 1 milijona prošelj za priznanje³⁶. Vendar se državljani soočajo s praktičnimi težavami, ko poskušajo pridobiti priznanje svojih poklicnih kvalifikacij³⁷. Stalen izziv je tudi počasno in neučinkovito priznavanje kvalifikacij državljanov tretjih držav, ki ovira mobilnost, prispeva k previsoki usposobljenosti in omejuje vključevanje na trg dela EU. Komisija pripravlja možne rešitve za pospešitev in poenostavitev sistema priznavanja poklicnih kvalifikacij.

Čeprav so izjave o napotitvi delavcev lahko upravičene za zaščito njihovih pravic, pomenijo znatno upravno oviro za začasno čezmejno opravljanje storitev. Komisija sodeluje z organi držav članic v projektni skupini za uveljavljanje pravil enotnega trga, da bi zagotovila upravičene in sorazmerne prijavnne obveznosti. Poleg tega je predlagala uredbo o vzpostavitvi skupnega prostovoljnega digitalnega portala za poenostavitev izjave o napotitvi delavcev, ki je povezana z informacijskim sistemom za notranji trg (IMI)³⁸. To bi podjetjem omogočilo, da izjave o napotitvi predložijo na enem mestu za vse države EU z uporabo javnega vmesnika, ter zmanjšalo upravno breme za podjetja in nacionalne organe, hkrati pa zaščitilo pravice delavcev.

Poštni sektor se sooča z izzivi zaradi strukturnega upada dejavnosti pisemskih pošiljk in naraščajočih stroškov na enoto, ki povzročajo pritisk na stroške univerzalne storitve. Sektor poštne storitve je ključnega pomena za gospodarstvo in enotni trg, saj prispeva 0,8 % BDP EU in zaposluje 1,65 milijona ljudi. Novi udeleženci na trgu, zlasti giganti na področju e-trgovine, ovirajo konkurenco v prostoru za dostavo paketov. Glede na nedavno študijo³⁹ se sektor sooča z izzivi, kot so vse večja regulativna razdrobitev in različne ravni kakovosti.

1.4 Čezmejni pretok blaga na enotnem trgu

Novi zakonodajni okvir je izboljšal skladnost zakonodaje EU o proizvodih, vendar se sooča z izzivi. Novi zakonodajni okvir, ki zajema izdelke, kot so baterije, stroji in osebna varovalna oprema⁴⁰, zajema približno 80 % industrijske proizvodnje in 74 % proizvodnje znotraj EU. Vendar je ocena novega zakonodajnega okvira iz leta 2022 razkrila pereča vprašanja, vključno z morebitnim tujim vplivom, nezakonitimi praksami in vrzelmi pri

³³ Prav tam.

³⁴ Evropska komisija, [Pregled enotnega trga](#), „Ovire pri dostopu do trgov poklicnih storitev“, Podatkovna zbirka EU o kazalniku restriktivnosti (EURI).

³⁵ [Direktiva o poklicnih kvalifikacijah](#).

³⁶ [Zbirka podatkov o reguliranih poklicih](#).

³⁷ Čeprav se za posamezne poklice in sektorje uporabljajo postopki samodejnega priznavanja, ki temeljijo na usklajenih minimalnih zahtevah usposobljenosti ali poklicnih izkušnjah, je njihovo področje uporabe v praksi preveč omejeno, postopki pa so pre pogosto zapleteni in počasni.

³⁸ [Predlog Komisije](#) z dne 13. novembra 2024 o vzpostavitvi enotnega digitalnega portala za izjave.

³⁹ [Notranji trg, industrija, podjetništvo ter mala in srednja podjetja – Poštne storitve](#).

⁴⁰ [Baterije: Uredba \(EU\) 2023/1542](#); stroji: [Uredba \(EU\) 2023/1230](#); osebna varovalna oprema: [Uredba \(EU\) 2016/425](#).

obravnavanju digitalizacije in krožnega gospodarstva. Reševanje teh izzivov je bistveno za zagotovitev skladnosti in zmanjšanje stroškov za gospodarske subjekte in organe.

Prosti pretok blaga je ogrožen, če proizvodi ne izpolnjujejo zahtev glede zdravja, varnosti in trajnostnosti. Okvir EU za nadzor trga je namenjen boju proti temu in zadeva vse neživilske proizvode, ki jih zajema harmonizacijska zakonodaja. Navedeni proizvodi predstavljajo približno dve tretjini trgovine z blagom znotraj EU. Komisija podpira in usklajuje dejavnosti nacionalnih organov, ki preverjajo skladnost proizvodov, danih na trg EU, in financira 36 tekočih skupnih izvršilnih ukrepov v različnih proizvodnih sektorjih, ki jih zajema harmonizacijska zakonodaja Unije. Leta 2024 so izvršilni organi evidentirali več kot 36 916 preiskav neživilskih proizvodov in v več kot 23 389 primerih sprejeli ukrepe za zaščito potrošnikov in zagotovitev enakih konkurenčnih pogojev za podjetja.

Novi trendi na področju mednarodnega e-trgovanja in preoblikovanja dobavne verige pomenijo pritisk na carinske kontrole, nadzor trga in organe za varstvo potrošnikov. Število pošilk pri e-trgovanju, uvoženih v EU, se je povečalo z 1,1 milijarde v letu 2022 na 2,2 milijarde v letu 2023 in naj bi leta 2024 doseglo 4 milijarde. Leta 2023 je bilo na meji EU in na enotnem trgu zadržanih približno 152 milijonov ponarejenih izdelkov, kar je znatno povečanje v primerjavi s 86 milijoni v letu 2022⁴¹. Sprejeti so bili pomembni ukrepi za obravnavanje izziva, ko neskladno blago doseže enotni trg, tudi s spletno prodajo. To vključuje izvajanje uredbe o nadzoru trga⁴², ki jo podpira mreža EU za skladnost proizvodov, sprejetje uredbe o splošni varnosti proizvodov⁴³ za okrepitev pravil o varnosti proizvodov in predloge za reformo carinske unije EU za učinkovitejši nadzor uvoza proizvodov. Poleg tega Komisija sprejema ukrepe na podlagi akta o digitalnih storitvah.

Ozemeljske omejitve dobave v trgovini na drobno in trgovini na debelo drobijo enotni trg, omejujejo izbiro za potrošnike in prispevajo k znatnim razlikam v cenah po vsej EU⁴⁴. Te omejitve uvajajo veliki proizvajalci blagovnih znamk, da bi trgovcem na drobno močno otežili ali onemogočili nakup izdelkov v eni državi članici in njihovo nadaljnjo prodajo v drugi državi članici. Čeprav je konkurenčno pravo učinkovito orodje za kaznovanje takih praks⁴⁵, pa številne ne spadajo na njegovo področje uporabe⁴⁶. Da bi Komisija našla rešitve za to vprašanje, je začela postopek za ugotavljanje dejstev z državami članicami v okviru SMET in bo začela dialog z ustreznimi deležniki iz industrije (trgovci na drobno in trgovci na debelo, proizvajalci, potrošniki).

Harmonizirani tehnični standardi spodbujajo prosti pretok blaga z zagotavljanjem, da proizvodi izpolnjujejo zahteve glede varnosti, kakovosti in učinkovitosti v državah članicah. Oznaka CE opredeljuje proizvode, ki so skladni z usklajeno zakonodajo EU o proizvodih in omogočajo njihovo prodajo po vsej Evropi. Standardi zmanjšujejo ovire za trgovino, zagotavljajo interoperabilnost proizvodov in krepijo konkurenčnost evropskih

⁴¹ To predstavlja posebne izzive za varnost proizvodov in nadzor trga, saj med ugotovljenimi nevarnimi proizvodi v EU približno ¾ prihajajo iz držav zunaj EU, in ni treba, da imajo vsi potrošniški proizvodi v EU odgovorno osebo, s katero se lahko stopi v kontakt pri sprejemanju korektivnih ukrepov. To negativno vpliva na enake konkurenčne pogoje v EU.

⁴² [Uredba \(EU\) 2019/1020](#).

⁴³ [Uredba \(EU\) 2023/988](#).

⁴⁴ V neodvisni študiji, ki je bila leta 2020 izvedena za Evropsko komisijo, je bilo ocenjeno, da bi lahko potrošniki v primeru ozemeljskih omejitev dobave prihranili do 14,1 milijarde EUR na leto pri nakupu nekaterih proizvodov.

⁴⁵ Komisija je 23. maja 2024 družbi Mondelez naložila globo v višini 337,5 milijona EUR zaradi oviranja čezmejne trgovine s čokolado, piškoti in kavnimi izdelki. Pred tem je Komisija leta 2019 družbi AB InBev naložila globo v višini 200 milijonov EUR zaradi omejevanja čezmejne prodaje piva.

⁴⁶ Konkurenčno pravo EU se uporablja le, če so ozemeljske omejitve dobave vključene v protikonkurenčne sporazume ali jih enostransko izvaja prevladujoči gospodarski subjekt.

podjetij. Okvir za standardizacijo včasih ni dovolj hiter in prilagodljiv, zlasti za nove vrednostne verige za zeleni in digitalni prehod. Izjemno pomembno je spodbujati hitro izvajanje standardov in sodelovanje industrije EU pri delu v zvezi z zahtevami za standardizacijo na področjih, ki so ključna za konkurenčnost EU. Taka prednostna področja se določijo vsako leto v okviru letnega programa dela Unije za evropsko standardizacijo⁴⁷. Komisija trenutno ocenjuje pravni okvir o evropski standardizaciji, da bi določila nadaljnje ukrepe.

Ocena uredbe o etiketiranju tekstilnih izdelkov kaže, da so zahteve glede označevanja vse večje. To povečuje kompleksnost informacij, ki se zagotavljajo strankam, in delitev enotnega trga. Prav tako ugotavlja⁴⁸, da obstoječi regulativni okvir na evropski ravni ne zajema informacij, povezanih z recikliranjem, in nefizičnih oznak, tj. digitalnega označevanja.

1.5 Regulativno breme na enotnem trgu

Podjetja menijo, da je regulativno breme v Evropi preveliko, saj 32 % podjetij v EU meni, da so predpisi „velika ovira“ za njihovo naložbeno dejavnost. Dodatnih 34 % podjetij v EU meni, da je regulacija manjša ovira, kar pomeni, da dve tretjini podjetij menita, da jih pretirana regulacija ovira pri vlaganju⁴⁹. Za primerjavo, le 21 % podjetij v ZDA navaja „poslovne predpise“ kot veliko oviro za naložbe. V primerjavi z lanskim letom so podjetja EU breme vladne regulacije dojemala kot na splošno stabilno, pri čemer se je to rahlo izboljšalo s 3,4 leta 2019 na 3,9 v letu 2023⁵⁰, čeprav je še vedno preveč obremenjujoče (glej KKU 4).

41 % podjetij meni, da je večje regulativno breme glavni dejavnik tveganja, ki negativno vpliva na privlačnost EU kot lokacije za neposredne tuje naložbe⁵¹. To lahko delno pojasni znatno zmanjšanje deleža EU letnih svetovnih tokov neposrednih tujih naložb s 36 % (2019) na 4 % (2023)⁵². Regulativno breme je zlasti zapleteno za MSP. 28 % MSP v EU poroča, da je več kot 10 % njihovega osebja zaposlenih za ocenjevanje in izpolnjevanje regulativnih zahtev in standardov⁵³. Postopki za izdajo dovoljenj za nove ali posodobljene proizvodne obrate so lahko na primer zamudni, dragi in vključujejo interakcijo s številnimi javnimi upravami. Druga področja, ki so jih podjetja večkrat izpostavila kot posebej obremenjujoča, so napotitev delavcev, poročanje podjetij o trajnostnosti in zakonodaja o kemikalijah.

1.6 Digitalna orodja za enotni trg

Gospodarski subjekti poročajo o težavah v zvezi z dostopom do informacij in izpolnjevanjem upravnih formalnosti na spletu. Glede na nedavne raziskave⁵⁴ ključne težave vključujejo težave pri dostopu do informacij o pravilih in zahtevah ter preveč zapletene upravne postopke. Za reševanje tega vprašanja lahko digitalna orodja olajšajo dostop in zmanjšajo upravno breme. Enotni digitalni portal je na primer pobuda EU za e-upravo, ki že služi kot točka „vse na enem mestu“ za državljane in podjetja, ki želijo delati, študirati ali poslovati v drugi državi EU. Njegovo področje uporabe se je postopoma razširilo na dodatna

⁴⁷ [Letni program dela Unije za evropsko standardizacijo za leto 2024.](#)

⁴⁸ [Pregled Uredbe \(EU\) št. 1007/2011.](#) Npr. „Poleg tega se razvijajo nova vlakna z vse večjo kompleksnostjo in hitrostjo, nove tehnologije recikliranja pa so vse hitreje razpoložljive, kar zahteva boljšo identifikacijo vlaken“, „tehnologije digitalnega označevanja so zdaj na voljo in cenovno dostopne“.

⁴⁹ EIB, [Naložbene ovire v EU.](#)

⁵⁰ Na lestvici od 1 do 7, pri čemer je 1=zelo kompleksno, 7 = zelo enostavno.

⁵¹ Ernst & Young, [Raziskava EY o privlačnosti Evrope 2024.](#)

⁵² [Evropska komisija, Pregled enotnega trga; UNCTAD.](#)

⁵³ Evropska investicijska banka, [raziskava EIB o naložbah za leto 2024.](#)

⁵⁴ Glej na primer raziskavo Eurochambres o enotnem trgu za leto 2024, [Premagovanje ovir, razvoj rešitev.](#)

področja in zakonodajne pobude⁵⁵. Vendar je še vedno potreben znaten napredek, zlasti pri zagotavljanju dostopnosti postopkov čezmejnimi uporabnikom.

Razdrobljeno sodelovanje med organi držav članic in Evropsko komisijo lahko ogrozi učinkovito izvajanje prava EU. Informacijski sistem za notranji trg (IMI) ima pomembno vlogo pri spodbujanju sodelovanja in hitrih izmenjav med več kot 12 000 javnimi organi po vsej Evropi. Lani je bila v sistem IMI vključena podatkovna zbirka reguliranih poklicev. Dodatna uporaba sistema IMI, kot je predlagana vzpostavitev enotnega digitalnega portala za izjave o napotitvi delavcev, bi lahko dodatno zmanjšala upravno breme.

Nedosledno sprejemanje izdajanja elektronskih računov dodatno otežuje upravne postopke za podjetja, zlasti v postopkih za oddajo javnega naročila. Direktiva o izdajanju elektronskih računov pri javnem naročanju⁵⁶ vsem javnim naročnikom v Evropi nalaga, da prejemajo in obdelujejo elektronske račune, ki so v skladu s standardom. Delež evropskih podjetij, ki pošiljajo elektronske račune, se je povečal z 10,3 % leta 2013 na 32,2 % leta 2020.

Pomanjkanje celovitih in dostopnih informacij o življenjskem ciklu proizvodov ovira prizadevanja za preglednost in trajnostnost. Digitalni potni list izdelka, pripravljen na podlagi uredbe o okoljsko primerni zasnovi za trajnostne izdelke, ki velja od julija 2024, bo, ko bo pripravljen in operativen, zagotavljal celovite informacije o življenjskem ciklu izdelka, vključno z dokumentacijo o skladnosti, varnostnimi navodili in smernicami za odstranjevanje izdelkov.

Nenazadnje, interoperabilnost javnega sektorja upravam omogoča, da sodelujejo in zagotavljajo javne storitve prek meja ter sektorskih in organizacijskih omejitev. Čezmejna interoperabilnost lahko podjetjem prihrani med 5,7 in 19,2 milijarde EUR⁵⁷ letno.

1.7 MSP

Mala in srednja podjetja v EU (99,8 % podjetij) so v središču gospodarske strukture EU, vendar jim gospodarsko okolje ostaja izziv. Kot je razvidno iz pregleda uspešnosti MSP GROW za leto 2024, se je realna dodana vrednost MSP v letu 2023 zmanjšala za 1,6 %, za leto 2024 pa se predvideva nadaljnje zmanjšanje za 1,0 %. V primerjavi z velikimi podjetji je produktivnost MSP pokazala trend v napačno smer: leta 2008 je bila produktivnost MSP približno 68 % produktivnosti velikih podjetij, vendar se je leta 2024 ta delež zmanjšal na 60 %⁵⁸.

MSP ostajajo gonilna sila rasti in inovacij v Evropi. Večina podjetij EU v razširitveni fazi s hitro rastjo in visoko produktivnostjo so MSP⁵⁹. Mikro MSP z manj kot 10 zaposlenimi so v zadnjih treh letih ustvarila skoraj 4 milijone delovnih mest, v 11 od 14 industrijskih ekosistemih pa je rast delovnih mest v MSP v letu 2023 presegla rast v velikih podjetjih⁶⁰.

Štirje glavni izzivi, ki ovirajo mala in srednja podjetja: regulativne ovire ali upravno

⁵⁵ Področje uporabe je bilo nedavno razširjeno na uredbo o evropskem upravljanju podatkov, uredbo o kratkoročnem najemu nastanitve, akt o neto ničelni industriji in akt o kritičnih surovinah. V pripravi so predlogi za vključitev direktive o okviru evropskih čezmejnih združenj, direktive o vozniških dovoljenjih ter direktive o utemeljitvi in sporočanju izrecnih okoljskih trditvev.

⁵⁶ [Direktiva 2014/55/EU](#).

⁵⁷ [Ocena učinka v zvezi z aktom o interoperabilni Evropi](#).

⁵⁸ [Pregled uspešnosti MSP](#).

⁵⁹ [OECD, Pomoč pri širitvi MSP](#).

⁶⁰ Evropska komisija, [Pregled uspešnosti MSP za leto 2024](#).

breme, zamude pri plačilih, dostop do financiranja ter spretnosti⁶¹. 35 % MSP meni, da so zapleteni upravni ali pravni postopki ključna ovira za izvajanje ukrepov za učinkovito rabo virov⁶², dostop do spretnosti pa za 29 % MSP velja za največji problem⁶³. Poleg tega se stanje plačil v Evropi še naprej poslabšuje: dejanski plačilni roki v transakcijah med podjetji so se povečali z 52 dni v letu 2022 na 62 dni v letu 2024. Pomanjkanje dinamike v segmentu MSP je posledica počasnejše splošne rasti gospodarstva, pa tudi pokazatelj, da je širitev postala zahtevnejša in da je mogoče še boljše izkoristiti ekonomijo obsega, ki jo nudi enotni trg.

1.8 Morebitna širitev in povezovanje držav kandidatk v enotni trg

Gospodarsko povezovanje držav kandidatk v enotni trg EU je ključna prednostna naloga Komisije⁶⁴. Olajšuje trgovinske in naložbene tokove ter nenazadnje spodbuja gospodarsko rast v EU in državah kandidatkah. Komisija še naprej podpira to povezovanje s spremljanjem napredka kandidatk pri usklajevanju njihove zakonodaje s pravom EU ter podpiranjem njihovih političnih in gospodarskih reform. Pričakuje se, da bo povezovanje nadaljnjih gospodarstev v enotni trg pozitivno vplivalo na ključne sektorje, kot so surovine, stroji in turizem.

Pobude za krepitev vezi z Ukrajino in Moldavijo vključujejo regulativno povezovanje izbranih industrijskih sektorjev. Vloga EU kot ključne trgovinske partnerice obeh držav od leta 2022 stalno narašča in zdaj predstavlja več kot 50 % njune skupne trgovine. Z Ukrajino se organizira letni dialog o industrijskem sodelovanju, marca 2024 pa je ukrajinska vlada predstavila načrt za Ukrajino⁶⁵, seznam reform in naložb, ki bi državo približale EU in enotnemu trgu. Komisija v okviru morebitnih sporazumov o ugotavljanju skladnosti in prevzemanju industrijskih izdelkov (ACAA) krepi upravne zmogljivosti držav kandidatk, da bi jim pomagala pri izvajanju zakonodaje EU o industrijskem blagu. Cilj je zagotoviti postopno povezovanje držav kandidatk v enotni trg EU in gospodarske vrednostne verige.

Spodbujanje gospodarskega razvoja v sosedstvu EU lahko koristi tudi sami EU, saj ponuja priložnosti za trgovanje. Načrt za rast za Zahodni Balkan⁶⁶ omogoča postopno povezovanje blaga in storitev v enotni trg EU ter tesnejše povezave z dobavnimi verigami EU. Vzpostavitev skupnega regionalnega trga za Zahodni Balkan, ki bi bil usklajen s pravili EU, bi lahko v naslednjem desetletju povzročila podvojitev gospodarstva v regiji.

⁶¹ MSP so kot o najbolj perečih vprašanjih poročala o naslednjem (raziskava jim je omogočila, da so navedla več primerov): regulativne ovire ali upravno breme (55 %), zamude pri plačilih (35 %), pomanjkanje likvidnosti in dostopa do financiranja (21 %) ter spretnosti, vključno z vodstvenimi spretnostmi (17 %). Vir: Eurobarometer 486, Sveženj pomoči za MSP.

⁶² Flash Eurobarometer 549 o MSP, učinkoviti rabi virov in zelenih trgih.

⁶³ Raziskava o dostopu podjetij do financiranja za leto 2023 (SAFE).

⁶⁴ Evropska komisija, [Reforme in pregledi politik pred širitvijo](#).

⁶⁵ Svet Evropske unije, [Načrt za Ukrajino](#).

⁶⁶ Evropska komisija, [Načrt za rast za Zahodni Balkan](#), sprejet 8. novembra 2023.

ODDELEK 2 – Zapolnitev inovacijske vrzeli

2.1 Raziskave in inovacije

KKU	Kaj se meri	Cilj	Najnovjša vrednost EU
KKU 5: Odhodki za raziskave in razvoj	Skupni zasebni in javni odhodki za raziskave in razvoj kot delež BDP	> 3 % do 2030	2,22 % (2023) 2,21 % (2022)
KKU 6: Patentne prijave	Patentne prijave na milijon prebivalcev		152,8 (2023) 151,8 (2022)
KKU 7: Naložbe tveganega kapitala	Naložbe tveganega kapitala (delež BDP)		0,05 % (2023) 0,09 % (2022)

Odhodki za raziskave in razvoj ter ustvarjanje intelektualne lastnine so pomembna merila za inovacijsko zmogljivost gospodarstva EU. V današnjem gospodarstvu, ki temelji na znanju, je intelektualna lastnina ključnega pomena za poslovni uspeh in je znak inovativnosti podjetij. Če zagonska podjetja registrirajo patente ali blagovne znamke, imajo desetkrat več možnosti, da v zgodnji fazi pridobijo tvegani kapital. Poleg tega so pravice intelektualne lastnine povezane z 200 % večjo verjetnostjo uspešnega izhoda⁶⁷. Poleg tega neopredmetena sredstva predstavljajo 90 % tržne vrednosti podjetij S&P 500⁶⁸.

Poraba za raziskave in razvoj se je v zadnjih letih le zelo počasi povečevala na 2,2 % BDP v letu 2023 v primerjavi z 2,1 % v letu 2015⁶⁹. Ta vrednost ostaja pod ciljem EU, da za raziskave in razvoj nameni 3 % BDP. Poleg tega je poraba za raziskave in razvoj še vedno nižja od primerljivih partnerjev, pri čemer Južna Koreja (5,2 %), ZDA (3,6 %), Japonska (3,4 %) in Kitajska (2,6 %) ostajajo pred EU⁷⁰ (KKU 5).

Delež Evrope v svetovnih patentnih prijavih se je med letoma 2000 in 2021 zmanjšal s 30 % na 17 %, čeprav je ostal v absolutnem smislu stabilen⁷¹ (KKU 6). Podjetja EU, zlasti MSP, premalo izkoriščajo možnost uradne zaščite svoje intelektualne lastnine, kot so patenti, blagovne znamke in modeli. Zgolj 9 % MSP ima registrirano intelektualno lastnino v primerjavi z več kot 55 % velikih podjetij.

Čeprav je tehnološka baza EU bolj diverzificirana kot v drugih velikih gospodarstvih, je nesorazmerno bolj specializirana za manj kompleksne tehnologije kot baze partneric. To kaže na določeno srednjetehtnološko past, ki ovira sposobnost EU za vstop v tehnološko intenzivne sektorje in njihovo rast, kar ogroža možnost prihodnje rasti. Glede na 50 največjih svetovnih vlagateljev v raziskave in razvoj po sektorjih v letu 2023, predstavljenih v pregledu stanja na področju industrijskih raziskav in razvoja za leto 2024, so bila podjetja EU vodilna v avtomobilskem sektorju (61 % skupnega deleža, ZDA 18 %, Kitajska 5 %, Japonska 15 %), medtem ko so vlagatelji drugih tehnološko intenzivnih sektorjev EU zaostajali: zdravstveni sektor (14 % v EU v primerjavi s 55 % v ZDA, 4 % na Japonskem); strojna oprema IKT (EU 8 % v primerjavi z ZDA 55 %, Kitajsko 15 %); programska oprema IKT (EU 4 % v primerjavi z ZDA 82 %, Kitajsko 10 %, Japonsko 4 %)⁷². Rezultati inovacij EU so se v zadnjih desetih

⁶⁷ Urad Evropske unije za intelektualno lastnino, [„Patenti, blagovne znamke in financiranje zagonskih podjetij“](#).

⁶⁸ Sun, Review of the Importance of Technology Company Valuation and Commonly Used Methods (Pregled pomembnosti vrednotenja tehnološke družbe in splošno uporabljenih metod), zvezek 189, str. 30.

⁶⁹ Eurostat, [Odhodki za raziskave in razvoj](#).

⁷⁰ Opomba: Vrednosti svetovnih primerljivih partnerjev so iz leta 2021: Svetovna banka, [Odhodki za raziskave in razvoj \(% BDP\)](#); Podatki.

⁷¹ Evropska komisija – GD RTD, [Znanost, raziskave in inovacije v EU 2024](#), str. 83.

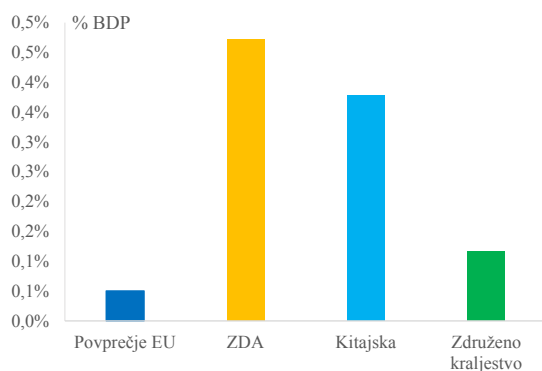
⁷² Evropska komisija – GD RTD & JRC, [Pregled stanja naložb v industrijske raziskave in razvoj v EU](#).

letih nekoliko izboljšali (8 %), vendar ostajajo nižji kot v ZDA, Združenem kraljestvu in na Japonskem, pri čemer Kitajska hitro dohiteva z 28-odstotnim povečanjem v istem obdobju⁷³.

Podjetja in univerze se soočajo s težavami pri začetni uporabi in komercializaciji svojih raziskav. Na primer, le približno tretjina patentiranih izumov, registriranih na evropskih univerzah, se izkorišča v komercialne namene⁷⁴. To je na splošno posledica šibkih povezav med podjetji in akademskimi krogi, nedoslednih pravil za upravljanje intelektualne lastnine in omejenih akademskih poklicnih poti brez zadostnih spodbud za komercializacijo in podjetništvo. Podjetja se pri trženju svojih inovacij, zaščitene s pravicami intelektualne lastnine, soočajo s številnimi izzivi, kot sta razdrobljeno upravljanje intelektualne lastnine in pomanjkanje zasebnega kapitala.

Naložbe tveganega kapitala so se zmanjšale z že tako nizkih ravni: z 0,09 % BDP v letu 2022 na 0,05 % v letu 2023 (glej KKV 7 in sliko 3). Širitev številnih inovativnih, hitro rastočih podjetij je odvisna od tveganega kapitala v obliki naložb tveganega kapitala. Ocenjuje se, da je trg tveganega kapitala EU (merjen kot delež naložb tveganega kapitala v BDP) še vedno desetkrat manjši od trga v ZDA in sedemkrat manjši od trga na Kitajskem. Zato imajo številna zelo inovativna evropska podjetja manjše možnosti z omejenim dostopom do kapitala, zaradi česar pogosto iščejo financiranje v tujini ali se celo preselijo v ugodnejša okolja financiranja, kot so ZDA. Na primer, v naprednih predelovalnih industrijah je bilo v obdobju 2017–2023 skoraj 90 % vrednosti tveganega kapitala namenjenih ameriškim ali kitajskim podjetjem (47 % oziroma 39 %), medtem ko so le 4 % tveganega kapitala, zbrana v tej industriji na svetovni ravni, prejela podjetja s sedežem v EU⁷⁵.

Slika 3: Naložbe tveganega kapitala kot delež BDP v letu 2023

Viri: Invest Europe; Eurostat; OECD; Statista.

ti pa ovirata moč, ki se dosega z združevanjem sredstev za financiranje pomembnih projektov na ravni EU⁷⁶.

Platforma za strateške tehnologije za Evropo (STEP) je bila vzpostavljena leta 2024 za usmerjanje prednostnih projektov, tehnologij in sektorjev financiranja EU. Spodbuja naložbe in povečuje podporo razvoju in proizvodnji inovativnih in strateških tehnologij v Evropi. Platforma STEP zbira in usmerja financiranje v okviru enajstih programov EU za

Proračun EU ima vrsto programov, ki delujejo kot pomembni vzvodi za javne in zasebne naložbe ter raziskovalna prizadevanja. InvestEU je na primer že sprostil 218 milijard EUR naložb za inovativnejšo in konkurenčnejšo EU. Program Obzorje Evropa v obdobju 2021–2027 zagotavlja 93,5 milijarde EUR sredstev za raziskave in inovacije, sklad za inovacije pa podpira inovativne nizkoogljične tehnologije (glej oddelek 3.2). Čeprav so v proračunu EU na voljo znatne možnosti financiranja, je poraba EU porazdeljena med preveč programov, kar povečuje zapletenost in togost,

⁷³ Evropska komisija, Spremljanje uspešnosti držav na področju inovacij: [Kazalnik rezultatov inovacij za leto 2023](#).

⁷⁴ Nekdanji italijanski predsednik vlade Mario Draghi, „Prihodnost evropske konkurenčnosti – strategija za konkurenčnost Evrope“, del B, str. 244.

⁷⁵ [Evropska komisija, Strateški vpogledi v napredno proizvodno industrijo EU, poročilo, 2024](#).

⁷⁶ Nekdanji italijanski predsednik vlade Mario Draghi, „Prihodnost evropske konkurenčnosti – strategija za konkurenčnost Evrope“.

digitalne tehnologije in globokotehnoške inovacije ter čiste in z viri gospodarne tehnologije in biotehnologije. Komisija je že objavila približno 30 razpisov za zbiranje predlogov v okviru platforme STEP v skupni vrednosti več kot 8,5 milijarde EUR, države članice pa so v projekte platforme STEP preusmerile več kot 6 milijard EUR.

2.2 Digitalizacija

KKU	Kaj se meri	Cilj	Najnovejša vrednost EU
KKU 8: Digitalna intenzivnost MSP ⁷⁷	Delež podjetij EU z vsaj osnovno ravnjo digitalne intenzivnosti. To pomeni uporabo vsaj štirih od dvanajstih izbranih digitalnih tehnologij (kot je tehnologija umetne inteligence, e-trgovanje, ki predstavlja vsaj 1 % celotnega prometa, itd.), kot je opredeljeno v programu politike digitalnega desetletja.	90 % do leta 2030	57,7 % (2023) 54,8 % (2021)
KKU 9: Sprejetje digitalnih tehnologij v podjetjih	Delež evropskih podjetij, ki uporabljajo storitve računalništva v oblaku, podatkovne analitike in/ali umetno inteligenco. Cilj, določen v programu politike digitalnega desetletja.	75 % do leta 2030	Storitve računalništva v oblaku: 38,9 % (2023) 34,0 % (2021) Podatkovna analitika: 33,2 % (2023) Velepodatki: 14,2 % (2020) ⁷⁸ Umetna inteligenca: 8,0 % (2023) 7,6 % (2021)

EU na digitalnem področju zaostaja za svojimi tekmeci. V EU je na primer samo 263 podjetij samorogov, medtem ko jih je v ZDA 1 539 in na Kitajskem 387. EU ostaja v konkurenčna na področjih, kot sta napredna proizvodnja in oprema za mobilna omrežja, vendar ni uspela slediti splošni hitrosti svetovnih konkurentov v segmentih strojne in programske opreme v sektorju informacijske in komunikacijske tehnologije (IKT). Medtem ko se je delež EU na svetovnem trgu IKT v zadnjem desetletju prepolovil (na 10,8 %), se je delež ZDA povečal za tretjino (na 38 %)⁷⁹. Poleg tega se baza znanja EU za razvoj digitalnih tehnologij večinoma nahaja zunaj Unije, pri čemer se skoraj 70 % digitalnih patentnih prijav nanaša na navedbe patentov zunaj EU⁸⁰.

Digitalna intenzivnost MSP in uvajanje digitalnih tehnologij v podjetjih se ne povečujeta dovolj hitro. Leta 2023 je 57,7 % MSP v EU dosegalo vsaj osnovno raven digitalne intenzivnosti, kar pomeni povečanje v primerjavi z obdobjem pred dvema letoma, čeprav ni dovolj hitro, da bi ostalo na dobri poti do cilja 90-odstotne osnovne digitalne intenzivnosti do leta 2030. Povečal se je tudi delež podjetij EU z več kot desetimi zaposlenimi, ki so sprejela ključne digitalne tehnologije, in sicer 33,2 % podjetij uporablja podatkovno analitiko, 38,9 % podjetij uporablja storitve računalništva v oblaku, 8 % pa je umetno inteligenco uvedlo v svoje poslovne procese⁸¹. Vendar pa tudi te številke ne sledijo krivulji, potrebni za doseg cilja 75-odstotne uporabe v letu 2030 (KKU 9).

Uvajanje napredne proizvodnje v tradicionalnih industrijah, kot sta aditivna proizvodnja

⁷⁷ Evropska komisija, [poročila o digitalnem desetletju](#).

⁷⁸ Zaradi spremembe opredelitve del KKU 16 za merjenje podatkovne analitike v letu 2023 in velepodatki v letu 2020 niso v celoti primerljivi.

⁷⁹ Statista, [Delež na svetovnem trgu IKT leta 2023](#).

⁸⁰ Evropska komisija, GD JRC, [Geografija zelenih in digitalnih izumov EU ter njihovi viri znanja](#), 2023.

⁸¹ Eurostat, [Digitalizacija v Evropi – izdaja za leto 2024](#).

in robotika, je še vedno prepočasno. Gostota robotov v EU je 22 enot na 1000 zaposlenih, kar je manj kot v ZDA (29) ter precej manj kot v Južni Koreji (101), na Kitajskem (47) in na Japonskem (42)⁸².

Najprelomnejši in najobetavnejši tehnološki napredek bo povezan z umetno inteligenco, kjer Evropa trenutno zaostaja. EU doslej ni uspela izkoristiti moči, ki jo lahko zagotavlja enotni trg pri omogočanju obsežnega dostopa do prosto pretočnih podatkov in dobrih obetov za rast, kar je predpogoj za uspešno tehnološko industrijo. Podjetja obsežno vlagajo v umetno inteligenco, levji delež od tega je v podjetjih ZDA. Vrednost sektorja naj bi se do leta 2030 povečala za več kot desetkrat⁸³. EU z namenom izboljšanja pogojev za tehnološki razvoj širi svojo infrastrukturo za visokozmogljivostno računalništvo, ki je vodilna v svetu, da bi ustvarila „tovarne umetne inteligence“, ki bi kot točke „vse na enem mestu“ podjetjem omogočale usposabljanje in razvoj modelov umetne inteligence.

Večja uporaba digitalnih tehnologij v proizvodnji lahko znatno poveča produktivnost v celotnem gospodarstvu. Uporaba tehnologij je prav tako pomembna kot njen razvoj in je lažji izziv v primerjavi z zahtevnejšimi prizadevanji za hitro dohitevanje razvoja umetne inteligence v ZDA in na Kitajskem, ki sta na dobri poti pred nami. Spodbujanje uvajanja naprednih digitalnih tehnologij v industriji, storitvah in javnem sektorju bo ključnega pomena za spodbujanje gospodarstva na splošno.

2.3 Spretnosti in izobraževanje

KKU	Kaj se meri	Cilj	Najnovejša vrednost EU
KKU 10: Stopnja zaposlenosti	Delež delovno sposobnih ljudi, ki so zaposleni.	78 % do leta 2030	75,3 % (2023) 74,6 % (2022)
KKU 11: Udeležba odraslih v izobraževanju in usposabljanju	Delež odraslega prebivalstva, ki se vsaj enkrat letno udeleži izobraževanja in/ali usposabljanja.	60 % do leta 2030	39,5 % (2022) 37,4 % (2016)
KKU 12: Strokovnjaki za IKT	Strokovnjaki za IKT kot delež vseh zaposlitev.	20 milijonov strokovnjakov za IKT, približno 10 % vseh zaposlenih	9,8 milijona, 4,8 % delovnih mest (2023) 9,4 milijona, 4,6 % delovnih mest (2022)
KKU 13: Ocene PISA	Uspešnost 15-letnikov pri testih PISA OECD, ki zajemajo matematiko, branje in znanost. Visoke ocene kažejo na večjo uspešnost.		Matematika: 474 (2022) Matematika: 492 (2018) Branje: 475 (2022) Branje: 488 (2018) Naravoslovje: 484 (2022) Naravoslovje: 488 (2018)

Medtem ko se stopnja zaposlenosti v EU stalno približuje cilju 78 % do leta 2030⁸⁴ (KKU 10), rezultati izobraževanja v sekundarnem izobraževanju zaostajajo. Stopnja zaposlenosti v EU je leta 2023 presegla 75 %, kar je več kot 72 % leta 2018⁸⁵. Ta uspeh je na splošno v skladu z ZDA, vendar pod trendi na Japonskem in v Združenem kraljestvu⁸⁶. Hkrati

⁸² Mednarodna zveza za robotiko, [Podvojitev svetovne gostote robotov v tovarnah v sedmih letih](#).

⁸³ Službe Evropskega parlamenta za raziskave, [Naložbe v umetno inteligenco: kazalniki EU in svetovni kazalniki](#).

⁸⁴ Cilj iz akcijskega načrta za evropski steber socialnih pravic.

⁸⁵ Eurostat, [Zaposlenost in aktivnost po spolu in starosti – letni podatki](#).

⁸⁶ OECD, [Stopnje delovne aktivnosti](#).

pa se Evropa srečuje s težavami pri opremljanju mladih z osnovnimi spretnostmi. Povprečna ocena PISA, ki spremlja uspešnost 15-letnikov na področju matematike, branja in naravoslovja, se je v vseh disciplinah znižala, s čimer se je nadaljeval trend upadanja, opažen v prejšnjih raziskavah. Študenti iz EU dosegajo slabše rezultate v primerjavi s svojimi vrstniki v Združenem kraljestvu, ZDA, na Japonskem in Kitajskem⁸⁷ (KKU 13). Večja udeležba žensk na trgu dela prispeva k odpravljanju pomanjkanja spretnosti, vendar se je vrzel stopnje delovne aktivnosti med spoloma v zadnjih letih le malenkostno zmanjšala.

Zaradi hitro spreminjajočega se značaja trga dela in demografskih sprememb je treba Evropejce opremiti z novimi spretnostmi. Vendar več kot 70 % podjetij poroča, da pomanjkanje pravih spretnosti ovira njihove naložbe, skoraj štiri od petih MSP pa poroča o težavah pri iskanju delavcev s pravimi spretnostmi⁸⁸. Problem je še večji, saj naj bi se po napovedih evropsko delovno sposobno prebivalstvo, če ne pride do kompenzacijskih sprememb, od danes do leta 2050⁸⁹ vsako leto v povprečju zmanjšalo za približno milijon ljudi. Čeprav je povpraševanje po spretnostih na področju IKT veliko in še narašča, se ocenjuje, da ima le 56 % prebivalstva osnovne ali nadosnovne digitalne spretnosti⁹⁰, kar kaže na potrebo po izpopolnjevanju in preusposabljanju delovne sile. 45 % MSP poroča, da pomanjkanje spretnosti ovira njihovo zmožnost sprejemanja ali učinkovite uporabe digitalnih tehnologij⁹¹. Leta 2023 je bilo med zaposlenimi 10 milijonov strokovnjakov za IKT, kar je 4,8 % vseh zaposlenih⁹². Število se približuje cilju, tj. da bi do leta 2030 10 % delovne sile predstavljali strokovnjaki za IKT (KKU 12). Kljub temu se le 39,5 % odraslega prebivalstva udeleži izobraževanja ali usposabljanja (KKU 11), kar kaže na potrebo po spodbujanju vseživljenjskega učenja. Evropski socialni sklad prispeva k preusposabljanju in izpopolnjevanju delovne sile s proračunom v višini 142,7 milijarde EUR za obdobje 2021–2027. V odziv na vrzeli v spretnostih v izjemno pomembnih sektorjih, kot so neto ničelne tehnologije, kibernetika varnost in gradbeništvo, so bile v sodelovanju s poslovno skupnostjo ustanovljene posebej prilagojene industrijske akademije.

ODDELEK 3 – Razogljičenje industrije in naložbe

3.1 Dostop do zasebnega kapitala in naložb

KKU	Kaj se meri	Najnovejša vrednost EU
KKU 14: Zasebne naložbe	Zasebne naložbe (kot delež BDP).	18,5 % (2023) 19,3 % (2022)
KKU 15: Zasebni prihranki, vloženi v obveznice, delnice, investicijske sklade in podobno	Obseg prihrankov gospodinjstev pri obveznicah; delnice, ki kotirajo na borzi ter investicijski, zavarovalni in pokojninski skladi glede na obseg denarnih imetij gospodinjstev in bančnih vlog. Predstavljen je delež prihrankov, ki neposredno prispevajo k naložbam v realno gospodarstvo, kar podjetjem olajšuje dostop do financiranja.	43 % (2023) 42 % (2022)

⁸⁷ OECD, [Rezultati PISA v letu 2022](#).

⁸⁸ Evropska komisija, [Digitalne spretnosti in delovna mesta](#).

⁸⁹ [Zaposlovanje in socialne zadeve v Evropi v letu 2023 – Urad za publikacije EU](#).

⁹⁰ Eurostat, [Digitalizacija v Evropi – izdaja za leto 2024](#).

⁹¹ [Evropsko leto spretnosti: pomanjkanje spretnosti ter strategije zaposlovanja in zadrževanja v malih in srednjih podjetjih. Poročilo \(september 2023\) Evropska komisija \(europa.eu\)](#).

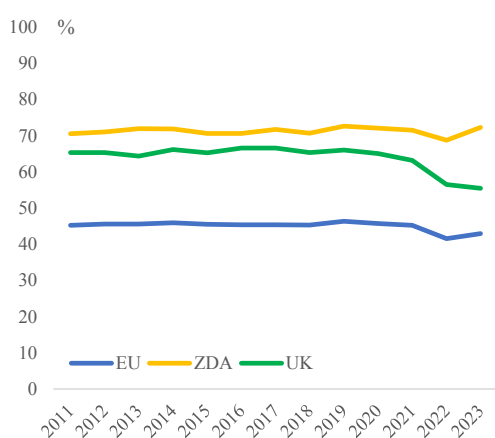
⁹² Eurostat, [Zaposleni strokovnjaki za IKT](#).

Podjetja potrebujejo velike naložbe za obvladovanje zelenega in digitalnega prehoda. Potrebujejo naložbe v proizvodnjo, prenos in shranjevanje električne energije, elektrifikacijo industrijskih procesov, energijsko učinkovitost, računalniške zmogljivosti, avtomatizacijo in številna druga področja. Podobno temu so potrebne naložbe v industrijo polprevodnikov ter v pridobivanje, predelavo in recikliranje številnih kritičnih surovin.

Zasebne naložbe v višini približno 19 % BDP so bile v zadnjih letih na splošno stabilne (KKU 14). Skupne ravni so nekoliko višje od ravni v ZDA in precej višje od ravni v Združenem kraljestvu⁹³. Posebna analiza razvoja tveganega kapitala in s tem povezanega KKU je bila predstavljena v oddelku 2.

V primerjavi z drugimi razvitimi gospodarstvi je veliko manjši delež zasebnih prihrankov EU neposredno namenjen naložbam v podjetja in bolj tveganim oblikam naložb. Produktivne naložbe so nizke, zasebni prihranki pa visoki⁹⁴. Delež prihrankov gospodinjstev v EU, namenjenih podjetniškim obveznicam, delnicam, ki kotirajo na borzi, investicijskim skladom in podobno, je razmeroma nizek in ustreza 43 % ravni prihrankov na tradicionalnih bančnih računih (KKU 15)⁹⁵. Ustrezna raven v Združenem kraljestvu je 55 %, v ZDA pa 72 % (glej sliko 4)⁹⁶. Visoke stopnje udeležbe na finančnih trgih podjetjem pomagajo pri diverzifikaciji njihovega financiranja. Močni kapitalski trgi so pomembni za olajšanje dostopa podjetij do financiranja in sprostitev financiranja za podjetja v razširitveni fazi⁹⁷.

Slika 4: Prihranki gospodinjstev, vloženi v obveznice, delnice, investicijske sklade in podobno

Velik del denarja varčevalcev EU je bodisi vezan na bančne račune bodisi vložen v tujini. Čeprav je bil obseg zasebnih prihrankov v EU leta 2022 skoraj za 65 % večji kot v ZDA, imajo gospodinjstva v EU precej manj skupnega bogastva kot

Opomba: Obseg prihrankov gospodinjstev pri podjetniških obveznicah; delnice, ki kotirajo na borzi ter investicijski, zavarovalni in pokojninski skladi glede na obseg denarnih imetij gospodinjstev in bančnih vlog.

Vir: Evropska komisija, GD FISMA.

⁹³ Evropska komisija, podatkovna zbirka AMECO.

⁹⁴ Produktivne naložbe so tu opredeljene kot bruto investicije v osnovna sredstva minus stanovanjske naložbe.

⁹⁵ Opomba: Del teh prihrankov bo prispeval k naložbeni dejavnosti podjetij, in sicer bodo banke in drugi finančni posredniki porazdelili portfelje.

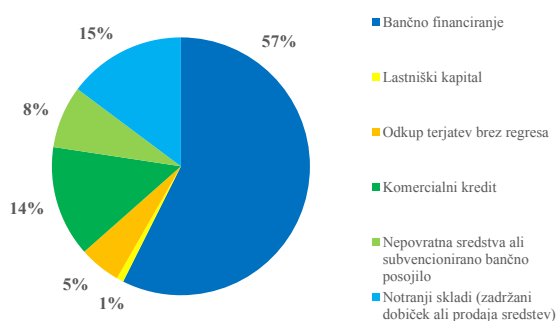
⁹⁶ Opomba: Sklop kazalnikov Komisije o uniji kapitalskih trgov zagotavlja podrobne kazalnike, ki pomagajo spremljati razvoj kapitalskih trgov. [Seznam kazalnikov za spremljanje napredka pri doseganju ciljev unije kapitalskih trgov](#)

⁹⁷ Evropska investicijska banka (EIB), [Vrzel v razširitveni fazi](#).

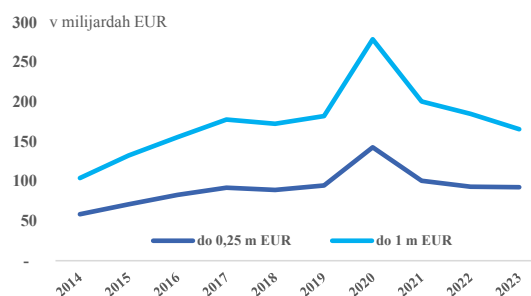
primerljiva gospodinjstva v ZDA⁹⁸, predvsem zaradi nižjih donosov, ki jih na splošno prejemajo od finančnih trgov. Medtem ko se je neto bogastvo ameriških gospodinjstev v zadnjih 15 letih povečalo za približno 150 %, je ustrezna rast v euroobmočju znašala le 55 %⁹⁹. To pa je zlasti posledica pomanjkanja zmogljivosti finančnega sistema EU za spodbujanje visoko donosnih naložb, kar je mogoče pojasniti s kombinacijo pomanjkanja fiskalnih spodbud in okornih zahtev glede davčnega poročanja v številnih državah članicah ter javnega mnenja, da splošno poslovno ozračje ni dovolj obetavno, kar zmanjšuje zaupanje v obete za donosnost naložb. Znatno delež prihrankov gospodinjstev v EU, vloženih v podjetniške obveznice, delnice, ki kotirajo na borzi, in investicijske sklade, v vrednosti približno 300 milijard EUR letno se ne vložijo v EU, temveč v tujini¹⁰⁰ in predvsem v ZDA. Neposredne tuje naložbe EU v ZDA so leta 2023 skupaj znašale 3,27 bilijona EUR¹⁰¹.

Nova bančna posojila MSP so se od pandemije COVID-19 zmanjšala, kar ogroža nove naložbe. Čeprav bi bilo zaželeno, da se večji delež financiranja podjetij odvija prek podjetniških obveznic, delnic, ki kotirajo na borzi, tveganega kapitala in investicijskih skladov, ostaja bančno financiranje ključno za spodbujanje rasti in konkurenčnosti večine evropskih MSP, ki za financiranje naložb uporabljajo tradicionalna bančna posojila (kar znaša 57 % njihovega celotnega financiranja, glej sliko 5). Zaradi umika javne podpore se znatno zmanjšujejo posojila MSP, ki so jih bila podjetja deležna po začetku pandemije COVID-19 s pomočjo obsežnih shem javne intervencije. Sedanje ravni novega bančnega financiranja so padle pod ravni pred pandemijo (slika 6), kar je mogoče delno pripisati tudi zvišanju obrestnih mer do leta 2024.

Slika 5: Vrsta financiranja, ki so ga MSP uporabila v letu 2023 (delež skupnih sredstev)

Slika 6: Nova bančna posojila nefinančnim družbam

Vir: Raziskava o dostopu podjetij do financiranja (SAFE), december 2023¹.

Vir: Evropska centralna banka, statistika obrestnih mer monetarnih finančnih institucij (MFI)².

3.2 Javne naložbe in infrastruktura

KKU	Kaj se meri	Najnovjša vrednost EU
KKU 16: Javne naložbe	Javne naložbe (delež BDP)	3,49 % (2023) 3,24 % (2022)

⁹⁸ Nekdanji italijanski predsednik vlade Mario Draghi, „Prihodnost evropske konkurenčnosti – strategija za konkurenčnost Evrope“, del B, str. 1.

⁹⁹ Računi ECB o porazdelitvi premoženja; Gospodarski podatki ameriške centralne banke.

¹⁰⁰ Nekdanji italijanski predsednik vlade Enrico Letta, „Več kot trg“, str. 11.

¹⁰¹ Statista, [Neposredne tuje naložbe iz Evrope v Združene države Amerike od leta 2000 do leta 2023](#).

Javne naložbe so se v zadnjih letih počasi povečevale in v letu 2024 dosegle 3,5 % BDP v primerjavi s 3,1 % BDP v letu 2018 (KKU 16). Medtem ko so ravni EU enake javni porabi ZDA, ki prav tako znaša 3,5 % BDP, je področje financiranja v EU razdrobljeno in zapleteno, pri čemer se večina financiranja izvaja na nacionalni ravni. Na primer, v primeru raziskav in razvoja se 93 % letno vloženih javnih sredstev zagotovi prek nacionalnih programov¹⁰².

Zeleni in digitalni prehod na ravni EU pomagajo financirati sredstva kohezijske politike, mehanizem za okrevanje in odpornost ter drugi instrumenti¹⁰³. Od leta 2021 je bilo iz mehanizma za okrevanje in odpornost izplačanih 306 milijard EUR¹⁰⁴, zato je potrebno temeljito izvajanje nacionalnih načrtov, da se zagotovi pravočasno in celovito izplačilo preostalih zneskov. Iz skladov kohezijske politike je bilo v obdobju 2021–2024 izplačanih 249 milijard EUR. Sklad za inovacije bo v tem desetletju po ocenah zagotovil 40 milijard EUR za razvoj in uporabo nizkoogljičnih tehnologij, zlasti v energijsko intenzivnih panogah, proizvodnji električne energije in shranjevanju energije.

Kljub ustreznim virom javnega financiranja, kot sta InvestEU in STEP, ni dovolj financiranja za povečanje proizvodnih zmogljivosti, saj se z manj kot 5 % financiranja EU za čiste tehnologije podpira neto ničelno proizvodnjo na najvišjih ravneh tehnološke pripravljenosti (8–9)¹⁰⁵.

Okvir EU za državne pomoči državam članicam omogoča ciljno usmerjene javne naložbe ob sočasnem preprečevanju neupravičenega izkrivljanja konkurence in ohranjanja enakih konkurenčnih pogojev. Leta 2022 so države članice za državno pomoč (vključno s kriznimi ukrepi) porabile skoraj 228 milijard EUR, kar ustreza 1,4 % njihovega BDP. Letošnji pregled enotnega trga in konkurenčnosti, objavljen skupaj s tem poročilom, vključuje nov kazalnik, ki primerja koncentracijo državne pomoči s koncentracijo BDP v EU. Ugotavlja, da se je državna pomoč v zadnjih desetih letih med državami članicami vse bolj neenakomerno dodeljevala¹⁰⁶.

Pomembni projekti skupnega evropskega interesa so ključno orodje za usklajene javne in zasebne naložbe v EU v podporo prodornim inovacijam in infrastrukturnim projektom na področju kritičnih tehnologij. Pomembni projekti skupnega evropskega interesa so korak k večjemu meddržavnemu usklajevanju industrijskih politik v EU, ki ga je treba še poglobiti. Doslej je bilo odobrenih deset integriranih pomembnih projektov skupnega evropskega interesa v vrednosti več kot 37 milijard EUR nacionalne javne podpore, s čimer se je sprostito več kot 66 milijard EUR zasebnih naložb (glej sliko 7). Treba je poenostaviti in pospešiti postopek zasnove in pregleda pomembnih projektov skupnega evropskega interesa, da bi se strateški projekti lahko začeli hitro izvajati. Skupni evropski forum o pomembnih projektih skupnega evropskega interesa, ki se je začel oktobra 2023, pomaga pri reševanju teh vprašanj z opredelitvijo strateških področij za prihodnje pomembne projekte skupnega evropskega interesa ter izboljšanjem njihove zasnove in izvajanja.

¹⁰² Nekdanji italijanski predsednik vlade Mario Draghi, [„Prihodnost evropske konkurenčnosti – strategija za konkurenčnost Evrope“](#), del B, str. 236.

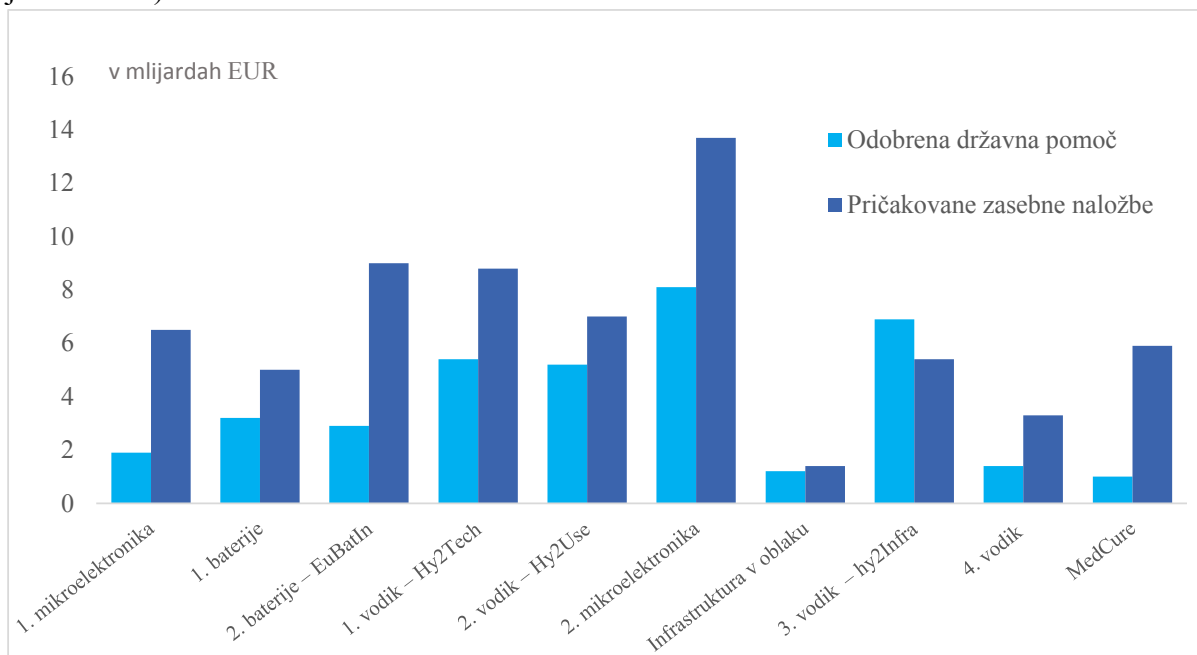
¹⁰³ Na splošno je bilo leta 2023 iz proračuna EU in instrumenta NextGenerationEU 38 % njunih sredstev namenjenih za ukrepe, povezane s podnebjem, 19 % sredstev pa za digitalne prednostne naloge EU.

¹⁰⁴ Evropska komisija, [Preglednica kazalnikov okrevanja in odpornosti](#).

¹⁰⁵ Z ravnimi tehnološke pripravljenosti se meri zrelost tehnologije, pri čemer 1 pomeni najmanj pripravljena (temeljne raziskave) in 9 najbolj pripravljena (pripravljena za začetek/operacije).

¹⁰⁶ Evropska komisija, [Pregled enotnega trga](#).

Slika 7: Pregled pomembnih projektov skupnega evropskega interesa in sproščenih naložb (do jeseni 2024)

Vir: [Odobreni pomembni projekti skupnega evropskega interesa – Evropska komisija](#).

Javna naročila so lahko strateško orodje za usmerjanje javnih naložb v oblikovanje prihodnosti evropskega gospodarstva v podporo ciljem, kot sta zeleni prehod in odpornost gospodarstva EU, vendar je lahko njihovo izvajanje izziv. Direktive o javnem naročanju zagotavljajo skupna pravila na enotnem trgu in vsako leto več kot 250 000 javnih organov v EU porabi približno 14 % BDP (2 000 milijard EUR v letu 2022) za storitve, gradnje in dobavo. Čeprav obstoječa pravila omogočajo socialna merila ter merila trajnosti in odpornosti, je bila njihova uporaba omejena, tudi zaradi težav pri izvajanju.

3.3 Energija

KKU	Kaj se meri	Cilj	Najnovjša vrednost EU
KKU 17: Cene električne energije za negospodinjske odjemalce	Cene električne energije za negospodinjske odjemalce (cenovni razred EU ID, veliki komercialni odjemalci), brez vračljivih davkov in dajatev.		0,16 EUR na kWh (2024) 0,20 EUR na kWh (2023)
KKU 18: Elektrifikacija	Električna energija kot delež skupne porabe energije. ¹⁰⁷		21,3 % (2022) 20,8 % (2021)
KKU 19: Delež energije iz obnovljivih virov	Proizvodnja energije iz obnovljivih virov kot delež skupne porabe energije.	45 % leta 2030	24,5 % (2023) 23 % (2022)

Porast cen energije v zadnjih letih je prizadel evropske energijsko intenzivne panoge, kot so proizvajalci jekla, cementa, stekla, papirja in kemikalij. Proizvodnja se je močno zmanjšala – v nekaterih segmentih za več kot 10 % v primerjavi z letom 2021¹⁰⁸. Pri proizvodnji aluminija na primer stroški energije običajno znašajo polovico skupnih proizvodnih stroškov¹⁰⁹. Stroški

¹⁰⁷ Električna energija kot delež bruto končne porabe energije.

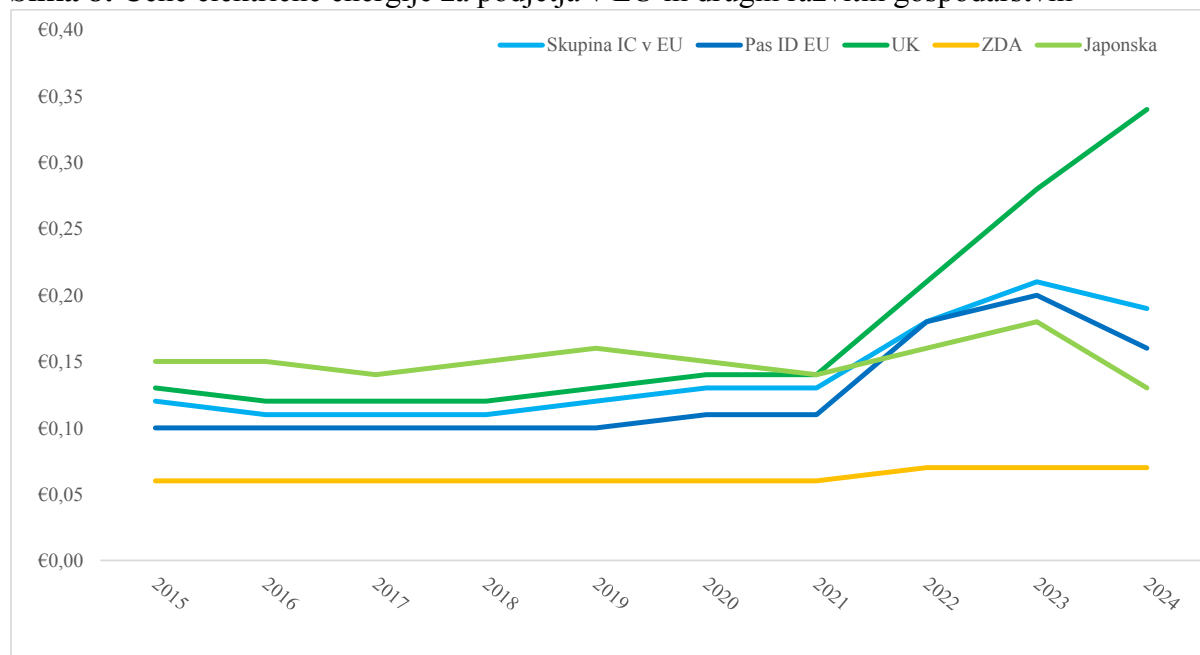
¹⁰⁸ Eurostat; Evropska komisija – GD GROW.

¹⁰⁹ Mednarodni inštitut za aluminij.

energije močno vplivajo na zmožnost podjetij EU, da konkurirajo na mednarodnih trgih.

Cene električne energije v EU so padle z najvišje vrednosti, vendar so še vedno skoraj dvakrat višje od preteklih ravni in znatno višje kot v konkurenčnih regijah (glej KKU 17). Podjetja v EU se soočajo s cenami električne energije, ki so v povprečju trikrat višje od cen v ZDA, cene zemeljskega plina pa so štiri- do petkrat višje¹¹⁰. Precejšnje razlike v cenah so tudi znotraj EU¹¹¹. Povišanja cen so neposredno negativno vplivala na zaupanje vlagateljev ter povzročila umik neposrednih tujih naložb in ustavitve projektov širitve. 33 % podjetij meni, da so nestanovitne in previsoke cene energije glavni dejavniki, ki negativno vplivajo na privlačnost EU kot poslovne lokacije¹¹².

Slika 8: Cene električne energije za podjetja v EU in drugih razvitih gospodarstvih

Vir: Eurostat, ameriški vladni urad za zbiranje podatkov o energiji, ministrstvo Združenega kraljestva za energetska varnost in neto ničelne tehnologije in Mednarodna agencija za energijo¹¹³.

Sedanje ravni cen ovirajo tudi elektrifikacijo gospodarstva EU. Delež električne energije v mešanici virov energije je bil od leta 2000 stabilen na približno 20 % in se še ni znatno povečal (KKU 18)¹¹⁴. To je mogoče delno pojasniti z vztrajno majhno razliko v ceni plina in električne energije, ki kljub večji energijski učinkovitosti električnih sistemov ne zagotavlja zadostnih ekonomskih spodbud za prehod na električno energijo. To je industrijo in gospodinjstva odvrnilo od prehoda. Vendar se pričakuje, da se bo delež električne energije postopoma povečeval glede na vse strožja pravila o emisijah, strožje oblikovanje cen ogljika¹¹⁵ in revidirana pravila o obdavčitvi energije¹¹⁶, ki bodo omogočila elektrifikacijo industrije, spodbudila uporabo toplotnih črpalk za ogrevanje in pospešila uvajanje električnih vozil.

¹¹⁰ Eurostat; vladni urad ZDA za zbiranje podatkov o energiji; ministrstvo Združenega kraljestva za energetska varnost in neto ničelne tehnologije ter Mednarodna agencija za energijo (IEA).

¹¹¹ Glej nacionalne podatke o KKU 17 v Prilogi 1 k temu poročilu.

¹¹² Ernst & Young, [Raziskava EY o privlačnosti Evrope, junij 2024](#).

¹¹³ Razred IC v EU = srednje veliki industrijski odjemalci z letno porabo med 500 MWh in 2 000 MWh. Razred ID v EU = veliki industrijski odjemalci z letno porabo med 2 000 MWh in 20 000 MWh.

¹¹⁴ [Statistični podatki o energiji za države EU](#).

¹¹⁵ Sistem EU za trgovanje z emisijami.

¹¹⁶ Revidirana direktiva EU o obdavčitvi energije, o kateri trenutno potekajo pogajanja.

Gospodarstvo EU je še vedno močno odvisno od fosilnih goriv, ki predstavljajo približno dve tretjini mešanice virov energije. Delež obnovljivih virov energije se povečuje in znaša 24,5 % (KKU 19), jedrska energija pa zagotavlja 12 % mešanice virov energije EU¹¹⁷. Ocena učinka, priložena sporočilu o evropskem podnebnem cilju za leto 2040 kaže, da bi lahko ti čisti viri energije do leta 2040 izpolnili 75 % potreb po energiji v EU¹¹⁸. Zaradi sedanje odvisnosti od uvoženih fosilnih goriv je industrija izpostavljena tveganjem motenj v oskrbi in nestanovitnosti cen, večja odvisnost od razogljičenih virov energije v prihodnosti pa lahko poveča cenovno dostopnost in omeji občutljivost industrije.

Evropa dosega dobre rezultate pri inovacijah na področju čistih tehnologij in energije¹¹⁹, vendar še ne zagotavlja zadostnih okvirnih pogojev za dajanje inovativnih izdelkov na trg in omogočanje rasti podjetij, kar lahko pripomore k povečanju energijske učinkovitosti in spodbudi oskrbo z električno energijo. Svetovni trg najpomembnejših množično proizvedenih čistih tehnologij naj bi se do leta 2035 potrojil na letno vrednost približno 1,9 bilijona EUR¹²⁰, kar podjetjem iz EU ponuja ogromne priložnosti za izkoriščanje. Hitro izvajanje akta o neto ničelni industriji bo EU pomagalo vzpostaviti močne domače proizvodne zmogljivosti za te tehnologije, ki so ključne za zadovoljevanje potreb družbe po cenejši in čistejši energiji.

3.4 Krožno gospodarstvo

KKU	Kaj se meri	Cilj	Najnovjša vrednost EU
KKU 20: Stopnja krožne rabe materialov	Material, predelan in vrnjen v gospodarstvo, kot delež skupne rabe materiala.	23,4 % do leta 2030	11,8 % (2023) 11,5 % (2022)

Evropa počasi napreduje v smeri bolj krožnega gospodarstva¹²¹. Od leta 2000 se je krožnost gospodarstva EU, merjena kot stopnja krožne rabe materialov, povečala z 8,2 % na 11,8 % leta 2023¹²² (KKU 20), kar pomeni manjšo porabo primarnih materialov, manj odpadkov in manjšo odvisnost od tujine. Materialni odtis EU, s katerim se meri pridobivanje surovin za potrošnjo EU, je leta 2022 znašal 14,8 tone na prebivalca¹²³.

Prehod na krožno gospodarstvo ovira več dejavnikov. Gospodarske omejitve lahko odvrčajo od sprejetja krožnih poslovnih modelov, saj pogosto vključujejo višje začetne stroške, sekundarne surovine pa so običajno dražje od neobdelanih materialov. Ob upoštevanju inovacijskih tveganj in negotovosti glede donosnosti naložb ter težav pri širjenju in ponavljanju rešitev na razdrobljenem trgu poslovni razlogi za krožnost niso očitni. Na primer, razlike med regulativnimi okviri v državah članicah EU, zlasti glede meril za prenehanje statusa odpadka, otežujejo prosti pretok odpadkov na enotnem trgu. To otežuje razvoj boljših dobavnih verig in širitev inovativnih obratov za recikliranje. Stopnja valorizacije industrijskih odpadkov ali stranskih proizvodov (industrijska simbioza) se med državami članicami in industrijami razlikuje, pri čemer poceni odlaganje odpadkov na odlagališčih in pomanjkanje predvidljivosti dobave odpadkov/stranskih proizvodov ovirata krožne modele. Še je prostor za izboljšanje

¹¹⁷ Eurostat, [statistični podatki o energiji](#).

¹¹⁸ Evropska komisija, [delovni dokument služb Komisije, priložen sporočilu o evropskem podnebnem cilju za leto 2040](#).

¹¹⁹ Evropska komisija – GD RTD, Statistika patentov kaže, da podjetja EU ustvarijo 29 % patentov na področju čiste energije in 24 % patentov na področju energijske učinkovitosti.

¹²⁰ Mednarodna agencija za energijo, [Perspektive na področju energetske tehnologije](#) (2024). V poročilu sta navedena 2 bilijona USD, pretvorjena konec leta 2024.

¹²¹ Evropsko računsko sodišče, [Posebno poročilo: Krožno gospodarstvo – Počasen prehod držav članic kljub ukrepom EU](#).

¹²² Eurostat, [Globalni tokovi materialov in produktivnost virov](#).

¹²³ Evropska agencija za okolje, [Evropski materialni odtis](#).

popravljenosti blaga, da se podaljša njegova življenjska doba ter omeji poraba virov in energije, povezana s proizvodnjo novega blaga. Poleg tega obstaja velik neizkoriščen potencial za razširitev uporabe materialov na biološki osnovi, zlasti gradbenega materiala na osnovi lesa in potrošniškega blaga iz domačih evropskih gozdov. To bi omejilo uporabo omejenih virov ter omogočilo, da bi več stavb in blaga delovalo kot ponori ogljika.

Akt o kritičnih surovinah in uredba o okoljsko primerni zasnovi za trajnostne izdelke krepita pogoje za krožne poslovne modele. Akt o kritičnih surovinah zahteva, da recikliranje EU do leta 2030 pokrije 25 % letne porabe strateških surovin v EU, in racionalizira naložbe v obrate za recikliranje. Na ravni izdelkov bodo v skladu z uredbo o okoljsko primerni zasnovi za trajnostne izdelke oblikovana posebna namenska merila krožnosti za posebne kategorije izdelkov. To bo pripomoglo k odpravljanju razdrobljenosti trga, ki je posledica različnih nacionalnih pravil o trajnostnosti izdelkov. Informacijski sistem za surovine¹²⁴ podpira informirano oblikovanje politike in poslovne odločitve s podatki o življenjskem ciklu glavnih materialov.

ODDELEK 4 – Povečanje varnosti in zmanjšanje odvisnosti

4.1 Trgovina in strateške odvisnosti

KKU	Kaj se meri	Najnovejša vrednost EU
KKU 21: Trgovina s preostalim svetom kot delež BDP	Stopnja gospodarskega povezovanja EU s preostalim svetom.	14,8 % za blago (2023) 17,4 % za blago (2022) 7,4 % za storitve (2023) 7,8 % za storitve (2022)
KKU 22: Izvoz blaga in storitev kot delež uvoza iz preostalega sveta	Pomen in tržni delež gospodarstva EU na svetovni ravni.	20,4 % za blago (2023) 16,1 % za blago (2022) 31,9 % za storitve (2023) 33,5 % za storitve (2022)

Mednarodna trgovina je ključnega pomena za blaginjo EU. Podjetjem omogoča, da razširijo svoje poslovanje na svetovni ravni, ustvarjajo delovna mesta in prihodke, spodbujajo učinkovitost in širijo inovacije. Z zagotavljanjem in diverzifikacijo dobavnih verig, med drugim z uvozom kritičnih virov za evropska podjetja, prispeva tudi k evropski gospodarski varnosti. Odprtost gospodarstva EU in gospodarski pomen trgovine s preostalim svetom sta se v zadnjih 30 letih podvojila, saj se je trgovina z blagom zunaj EU povečala z 8 % BDP leta 1995 na 14,8 % v letu 2023, trgovina s storitvami zunaj EU pa se je povečala s 3 % BDP leta 1995 na 7,4 % v letu 2023 (KKU 21)¹²⁵. V primerjavi z letom 2022 se je trgovina kot delež BDP zmanjšala, zlasti za blago. Glede na trende v trgovini znotraj EU, opisane v oddelku 1.1, trgovina zunaj EU ostaja nad ravnjo iz leta 2021 in ravnmi pred pandemijo, pomemben del zvišanja cen iz leta 2022 pa se nanaša na učinke cen (energije). Prikazano na sliki 9.

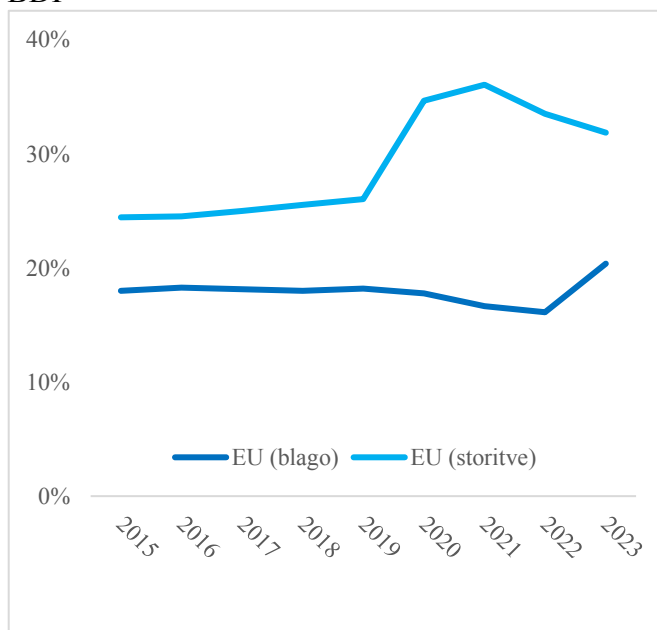
EU pridobiva gospodarsko in politično moč iz svojega položaja svetovne trgovinske velesile, glede na to, da je prva na svetu za izvoz storitev in druga na svetu za izvoz blaga. EU je že nekaj časa gospodarstvo z največjim obsegom izvoza storitev, ki se je do leta 2021 stalno povečeval in dosegel najvišjo raven, in sicer 36 % uvoza storitev iz preostalega sveta,

¹²⁷ Evropska komisija, [Informacijski sistem za surovine](#).

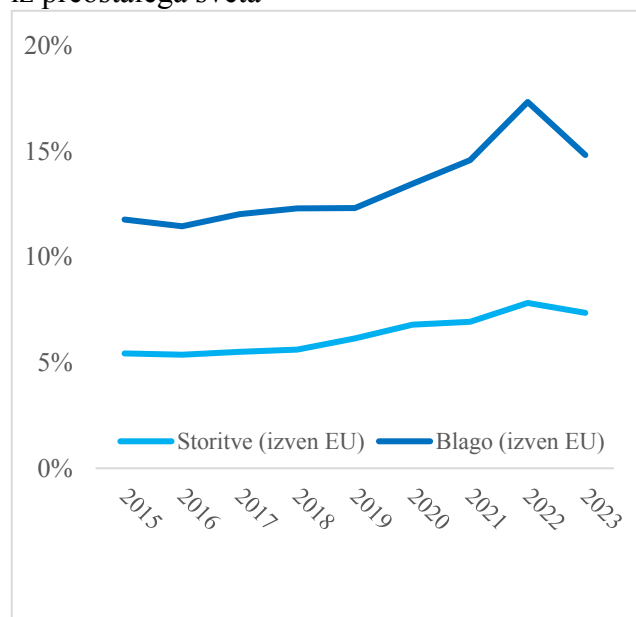
¹²⁵ Eurostat, Mednarodna trgovina z blagom ([ext_go](#)); Mednarodna trgovina s storitvami ([ext_ser](#)).

leta 2023 pa je padel rahlo pod 32 %. Izvoz blaga kot delež uvoza iz preostalega sveta se je v zadnjem desetletju obrnil, pri čemer se številke EU počasi zmanjšujejo, razen povečanja s 16 % v letu 2022 na 20 % leta 2023 (slika 10, KKU 22)¹²⁶.

Slika 9: Trgovina EU s preostalim svetom kot delež BDP

Slika 10: Izvoz blaga in storitev kot delež uvoza iz preostalega sveta

Vir: Organizacija ZN za industrijski razvoj, podatkovna zbirka o konkurenčnosti industrije; podatkovna zbirka Svetovne banke; Eurostat; ocene Evropske komisije.

Ti trendi se pojavljajo kot del širših sprememb v svetovnem trgovinskem okolju. Čeprav ni dokazov o strukturni deglobalizaciji, je pomen svetovne trgovine glede na BDP od leta 2013 na splošno nespremenjen. To je bila deloma posledica različnih pretresov, kot so pandemija COVID-19 in trgovinske napetosti med ZDA in Kitajsko. V zadnjih letih so gospodarski subjekti po vsem svetu vzpostavili politike za izboljšanje svoje gospodarske varnosti in odpornosti (glej Prilogo 2 o ukrepih za odpornost izbranih svetovnih akterjev), kar je privedlo do globalne preobrazbe dobavnih verig. Dobavne verige EU so dinamična omrežja z veliko zmožnostjo prilagajanja temu novemu svetovnemu okolju. Nedavna analiza kaže, da obstajajo dokazi o stalnem prerazporejanju uvoza EU od partneric, ki niso pogodbenice sporazuma¹²⁷, v EU („vrnitev proizvodnje“), k sosednjim partnericam sporazumov („selitev v bližnje države“) in nesosednjim partnericam sporazumov („selitev v partnerske države“) z različno intenzivnostjo¹²⁸. To je na splošno privedlo do večje diverzifikacije uvoza EU.

Trgovinski sporazumi in strateška partnerstva spodbujajo dostop do trgov v tujini in ustvarjajo nove naložbene priložnosti. To je ključnega pomena tako zaradi omejitev domače proizvodnje določenega blaga kot tudi zaradi možnosti, da podjetja EU v tujini ustvarjajo nove priložnosti. Komisija je v zadnjih petih letih odpravila 140 ovir za izvoz EU v več kot 40

¹²⁶ Organizacija ZN za industrijski razvoj, podatkovna zbirka o konkurenčnosti industrije; podatkovna zbirka Svetovne banke; Eurostat; ocene Evropske komisije.

¹²⁷ „Partnerice sporazumov“ vključujejo tretje države, s katerimi ima EU sklenjene trgovinske sporazume (ki se uporabljajo ali začasno uporabljajo), partnerstva za surovine ali podpisnice skupne izjave o sodelovanju na področju svetovnih dobavnih verig iz leta 2022. Preostale tretje države se štejejo za „partnerice, ki niso pogodbenice sporazuma“ (vključno z Rusijo in Kitajsko).

¹²⁸ R. Arjona, W. Connell, C. Herghelegiu (2024): „Tektonika dobavne verige: Empirični podatki o tem, kako EU načrtuje svojo pot prek svetovne trgovinske razdrobljenosti“, Evropska komisija, Single Market Economics Papers 28.

državah in samo v letu 2023 sprostila dodatnih 6,2 milijarde evrov izvoza EU¹²⁹.

Hkrati obstajajo znatna tveganja, ki izhajajo iz povečanih geopolitičnih napetosti, nepoštenih trgovinskih praks in strateških odvisnosti, ki jim je izpostavljeno odprto gospodarstvo, kot je EU. Dokazi o povečanem kitajskem izvozu po zelo konkurenčnih cenah, ki ga v številnih primerih omogočajo državne subvencije, bi lahko povzročili resno škodo segmentom proizvodnje EU. Zato je EU sprejela tarife za električna vozila s Kitajske¹³⁰. Poleg tega je EU vzpostavila novo uredbo o tujih subvencijah in okrepila okvir za pregled neposrednih tujih naložb na strateških področjih. V Prilogi 2 je vpogled v ukrepe za odpornost izbranih svetovnih akterjev¹³¹.

Analiza zunanje občutljivosti gospodarstva EU kaže, da je EU bolj izpostavljena občutljivosti zunanje trgovine kot Kitajska, vendar manj kot ZDA. Indeks zunanje občutljivosti (EXVI)¹³² za vse industrijske izdelke za EU znaša 0,22, za Kitajsko 0,13 in za ZDA 0,28. V strateških dobavnih verigah, kot so polprevodniki, neto ničelne tehnologije in kritične surovine, se EU sooča z največjo občutljivostjo na področju surovin (0,28) v primerjavi s polprevodniki (0,22) in neto ničelnimi tehnologijami (0,18). V primerjavi s svojimi glavnimi trgovinskimi partnerji se zdi, da je EU bolj občutljiva na zunanje dejavnike v vseh treh specifičnih dobavnih verigah v primerjavi s Kitajsko. Vendar je EU v primerjavi z ZDA občutljivejša le v oskrbovalni verigi polprevodnikov. V zadnjem desetletju se je občutljivost kritičnih surovin v EU rahlo zmanjšala, občutljivost v dobavnih verigah polprevodnikov in neto ničelnih tehnologij pa je ostala razmeroma stabilna, kot je podrobno opisano v delu II Priloge 1.

Podjetja EU so poročala o težavah pri dostopu do nekaterih primarnih proizvodov, pri čemer 37 % podjetij poroča, da imajo največje težave z dostopom do surovin, kot so jeklo, baker, fosilna goriva, litij itd.¹³³ Druge večje ovire vključujejo dostop do polprevodnikov in mikročipov (23 %) ter drugih sestavnih delov, polizdelkov in opreme (27 %)¹³⁴. Da bi EU povečala dostop do kritičnih surovin, je podpisala 14 partnerstev za surovine, v pripravi pa so tudi nadaljnja partnerstva¹³⁵. EU s strategijo Global Gateway¹³⁶ še naprej krepi trgovinske povezave s centri rasti in zagotavlja dobavne verige na kritičnih področjih.

Zaključek

To poročilo ponazarja prednosti in slabosti gospodarstva EU in njegove konkurenčnosti. Kaže, da se napredek pri povezovanju na enotnem trgu nadaljuje, vendar se je upočasnil. Odstopanja od skladnosti se sicer zmanjšujejo, pri blagu in storitvah je še vedno preveč

¹²⁹ Evropska komisija, [Izvajanje in izvrševanje trgovinske politike EU](#).

¹³⁰ Tarife EU na uvoz baterijskih električnih vozil s Kitajske.

¹³¹ Ta priloga zagotavlja svetovni okvir na področju trgovine in dobavnih verig ter opisuje ukrepe za odpornost, ki so jih sprejele ZDA, Združeno kraljestvo, Kitajska, Japonska, Indija, Kanada, Avstralija, Južna Koreja, Singapur in Tajvan.

¹³² Analiza, izvedena z novim indeksom zunanje občutljivosti Evropske komisije (EXVI), sestavljenim kazalnikom, zasnovanim za ocenjevanje zunanje občutljivosti proizvodov, sektorjev, dobavnih verig in celotnega gospodarstva. Količinsko opredeljuje občutljivost gospodarstva na zunanje pretrese z ocenami od 0 (nizka občutljivost) do 1 (visoka občutljivost). Indeks temelji na dveh stebrih: prvi se osredotoča na tveganja zaradi odvisnosti od tujine, pri čemer proučuje koncentracijo trgovinskih tokov in odvisnost od tujih trgov, drugi pa obravnava tveganja zaradi šibkega položaja na svetovnem trgu ter ocenjuje konkurenčne prednosti in slabosti z razlikami v cenah in relativnimi primerjalnimi prednostmi.

¹³³ Evropska investicijska banka, [raziskava EIB o naložbah](#).

¹³⁴ Evropska investicijska banka, <https://www.eib.org/en/publications/20240179-navigating-supply-chain-disruptions>.

¹³⁵ Evropska komisija, [Diplomacija na področju surovin](#).

¹³⁶ Evropska komisija, [Global Gateway](#).

razdrobljenosti in upravno breme je preveliko. Evropa tvega, da bo na področju inovacij zaostala. Zasebna in javna poraba za raziskave in razvoj ostajata pod primerljivimi ravnmi. Podjetja se srečujejo s težavami pri širitvi, vloga tveganega kapitala je še vedno veliko manjša kot v konkurenčnih gospodarstvih. Stopnje zaposlenosti se povečujejo, vendar še vedno primanjkuje kvalificirane delovne sile. Digitalizacija napreduje, kot se je pokazalo s sprejetjem digitalnih tehnologij, vendar še ne dovolj hitro. Podobno napredujeta razogljichenje industrije in energetske sistemov ter krožnost, vendar bi ju bilo treba pospešiti. Visoke cene energije negativno vplivajo na konkurenčnost Evrope. Javne in zasebne naložbe ne najdejo vedno poti v najbolj obetavne tehnologije in sektorje. Evropa ima koristi od tega, da je zelo odprto gospodarstvo, vendar je treba strateške odvisnosti skrbno spremljati.

Z odločnim reševanjem izpostavljenih izzivov in ovir je potencial za okrepitev dolgoročne konkurenčnosti Evrope ter za popolno sprostitev moči in potenciala enotnega trga EU velik. Odpraviti je treba težave, s katerimi se srečujejo podjetja pri širitvi, inovacijah in povečanju produktivnosti. Ker so številni dejavniki konkurenčnosti med seboj tesno povezani, bo za spodbujanje konkurenčnosti in blaginje Evrope potreben skladen in strateški pristop, zlasti v zahtevnih geopolitičnih razmerah.

Letno poročilo o enotnem trgu in konkurenčnosti bo podlaga za politično razpravo o konkurenčnosti in blaginji ter osnova za nadaljnje ukrepe politike. To poročilo vsebuje skupno analizo in izpostavlja prednostne politične naloge za industrijske politike, zlasti za prihodnji dogovor o čisti industriji, in enotni trg, zlasti za prihodnjo strategijo za enotni trg. V kompasu za konkurenčnost je opisan okvir prihodnjih ukrepov politike za krepitev evropske konkurenčnosti in rasti. Poleg tega bo to poročilo podlaga za razprave v Evropskem svetu, Svetu za konkurenčnost in Evropskem parlamentu ter z državami članicami. Nadalje lahko služi kot podlaga za tesno sodelovanje in dialog z deležniki, tudi s podjetji. Poročilo bo vključeno v razprave v okviru evropskega semestra in orodja za usklajevanje konkurenčnosti, kot tudi Evropskega sklada za konkurenčnost in naslednjega večletnega finančnega okvira. Poročilo torej omogoča skrbno spremljanje konkurenčnosti Evrope, tako da lahko različni evropski akterji vsako leto spremljajo napredek in opredelijo prednostne naloge politike.